

SZAKDOLGOZAT

Balogh Mónika

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga

szakirányú továbbképzési szak

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

2023.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga – szakirányú továbbképzés

**INTERKULTURÁLIS ÓVODAI PROJEKT KIPRÓBÁLÁSA ÉS
BEMUTATÁSA**

Belső konzulens: Bencéné

dr. Fekete Anikó Andrea

egyetemi docens

Készítette: Balogh Mónika

QL7FCX

levelező

Intézet: Neveléstudományi Intézet

Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

2023.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETŐ	1
2.	SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	2
1.	PROJEKTMÓDSZER.....	2
1.1.	Projekt és a projektmódszer fogalma és célja	2
1.2.	Projektmódszer kapcsolata a konstruktívizmussal.....	4
1.3.	Projekt fajtái, a tervezés dimenziói	5
1.3.1.	Projektek fajtái.....	6
1.3.2.	Projekttervezés dimenziói.....	7
1.4.	Tanulásszervezés a projektpedagógiában, a pedagógus szerepe	7
1.5.	A módszer előnyei, amiért sikeres	8
1.5.1.	Hátránykompenzáció projektmódszerrel	8
2.	MULTIKULTURÁLIS NEVELÉS	9
2.1.	Multikulturális társadalom	9
2.2.	Fogalmak tisztázása	9
2.3.	Multikulturalizmus az oktatásban, az interkulturális oktatás célja	12
2.4.	Eredményességét befolyásoló tényezők.....	12
2.4.1.	A nyelvi kisebbségeket nevelő és oktató intézmények sikeres munkájának jellemzői.....	13
2.4.2.	A pedagógus szerepe	14
2.4.3.	Az interkulturális nevelés eszközei	15
2.5.	Inter- és multikulturális nevelés az óvodában.....	16
2.5.1.	A téma kapcsolódása az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjához	18
2.5.2.	A befogadás feladatai, új gyermek fogadása	18
3.	„NÉPEK, NEMZETEK HETEI” – INTERKULTURÁLIS PROJEKT EGY KAPOSVÁRI ÓVODÁBAN	20
1.	A projekt bemutatása.....	20
2.	A projekt részletes bemutatása	22
3.	Reflexió	31
4.	ZÁRÓ GONDOLATOK, ÖSSZEGZÉS.....	36
5.	IRODALOMJEGYZÉK.....	38
	MELLÉKLETEK	40

1. BEVEZETŐ

A globalizáció hatására bekövetkezett gazdasági és társadalmi változások demográfiai változásokat idéztek elő. Ennek hatására egyre jellemzőbbé vált, hogy az emberek tömegesen indultak el új hazát keresni egy másik országban. Ez pedig egyúttal társadalmi – és ez által – oktatási expanziót is eredményezett. Ezek a gazdasági és társadalmi változások egyfajta igénynövekedést hoznak magukkal (pl. külföldiek integrálása a rendszerben), tehát új oktatási módszerekre is szükség lesz, hiszen új társadalmi csoportok jelennek meg az oktatásban.

A magyar oktatási rendszerben is évről évre több a külföldi – magyarul nem, vagy csak minimális szinten beszélő – gyermek. Az interkulturális nevelés napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap az óvodák életében is, amelyhez szemléletváltásra, befogadó attitűdre, valamint új módszerek alkalmazására van szükség. Napjaink óvodapedagógusainak azonban úgy vélem kevés a tapasztalatuk a témában, továbbá módszertanilag sincsenek felkészülve, felkészítve a külföldi gyermekek sikeres befogadására, integrálására. A hagyományos módszerek (magyarázat, megbeszélés stb.) inkább homogén összetételű csoportban lehetnek sikeresek, heterogén összetételű csoportban kevésbé.

A téma iránti érdeklődésem alapját képezi, hogy magam is óvodapedagógusként dolgozom és óvodánkba, valamint a saját csoportomba is egyre több külföldi gyermek jár, ezáltal folyamatosan gyarapodik az ő sikeres integrálásukkal kapcsolatos tapasztalatom és ezeket (a tapasztalatokat) segítő, fejlesztő szándékkal szeretném megosztani.

Az óvodás kor egy rendkívül szenzitív időszak, amelyben a gyermekek személyisége még nagyon jól formálható. Ezért kifejezetten fontosnak tartom, hogy már itt egészen kicsi korban egymás elfogadására neveljük őket, valamint, hogy egymás kultúrájára érték-ként tekintsenek.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

1. PROJEKTMÓDSZER

Egy ideje már a hagyományos oktatási formák mellett elindult az oktatás modernizálása, amely napjaink pedagógusait folyamatos kihívások elé állítják, illetve ösztönzik a folyamatos újírtásra. Manapság a pedagógusoknak kreatívna, rugalmasnak kell lenniük lépést tartva a folyamatos gazdasági és társadalmi változásokkal, továbbá a felgyorsult technikai fejlődéssel. Ezen felül tanulói számára lehetővé kell tennie a jól használható tudás és kompetenciák megszerzését. Ehhez azonban nem hagyhatja figyelmen kívül azt sem, hogy a társadalmat egyre inkább a felgyorsult napirend és a túlhajszoltság jellemzi, ami a mai kor gyerekeinek személyiségében is nyomot hagy. A családok – és ez által a gyerekek – életének mindennapos része lett a televízió és a számítógép. Mindez olyan ingergazdag környezetet biztosít, ami mellett a hagyományos oktatási és ismeretnyújtási formák már szinte egyáltalán nem motiválóak a tanulók számára. Erre a változásra a pedagógiának is reagálnia kell, ennek következtében születtek új tanulás-szervezési módszerek, mint pl. a projektpedagógia.¹

Az egyes tudományterületeket a hagyományos oktatás egymástól elkülönülő rendszerben szemléli. A 20-21. századtól azonban a tudományágak szoros együttműködése válik jellemzővé, amelyből következik, hogy egy multidiszciplináris megközelítésre van szükség. Ezen területek közti kapcsolatok kialakítását segíti hatékonyan a témák projektte szervezése, amely kedvező hatást gyakorolhat az eredményességre. A hagyományos módszerek jellemzően inkább a homogén összetételű csoportokban működnek jól, heterogén csoportokban azonban kevésbé.²

A kulturális sokszínűség már évtizedek óta jelen van és fontos szerepet tölt be az intézmények életében, a multikulturális csoportszervezés azonban napjainkban is kihívást jelent.³

1.1. Projekt és a projektmódszer fogalma és célja

A projektum maga latin eredetű szó, jelentése: terv, tervezet, ajánlat, javaslat. Projekteknek olyan összetett feladatokat nevezünk, amelyeknek mindig egy gyakorlati probléma áll a

---

¹ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

² Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

³ Juliana Vinagre (2019): Cultural diversity in preschool. Development of teachers' educational tools in multicultural classes. [online] [2022. 11. 27.] > URL: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:1319470/FULLTEXT01.pdf>

középpontjában. A feladat azonban nem csak a problémamegoldás, hanem egy feladat minél szélesebb körű feldolgozása. ⁴

A pedagógia történetében a társadalmi és gazdasági változások következtében 19. században új korszak vette kezdetét. Az uralkodó herbarti filozófiát egyre inkább felváltották a reformpedagógia eszméi, amelyek egy új szemléletet képviseltek. Ennek hatására jelent meg és fejlődött tovább a projektmódszer is. ⁵

Magát a projekt kifejezést az oktatásban először az 1900-as években R. Richardson használta az Egyesült Államokban. Ekkor azonban még csak a szakmai oktatáshoz kapcsolódott. A szakmát tanuló hallgatók egy önállóan megalkotott projektben mutatták be vizsgadarabjukat, amelyben leírták a munkamenet tervét, végül pedig bemutatták értékelésre. A projekt kifejezést John Dewey és William Heard Kilpatrick terjesztette ki a szakképzésen túli oktatásra, azonban még mindig csak az USA-ban. A cél az volt, hogy ezzel a módszerrel szerettek volna valódi tanulási tapasztalatot valós tevékenység közben biztosítani a tanulók számára. Ezt követően a projekt-oktatás elméletét és gyakorlatát az európai reformpedagógiai irányzatok is igyekeztek átvenni, és napjainkban is alkalmazzák. ⁶

A pedagógiai projekt egy összetett, komplex témaként is értelmezhető, amelyet a tanulók egy adott tevékenység során önállóan dolgoznak fel, a pedagógus feladata pedig ennek az önállóságnak a segítése. ⁷

A projekt egy olyan módszer, „amely minden lehetséges tudományág, művészeti forma bevonásával valósítja meg egy adott téma feldolgozását.” ⁸ Elsődleges célja nem a tanulás, hanem a produktum létrehozása és ezen produktum létrehozása során megy végbe indirekt módon a tanulási folyamat, mint a produktumnak egy mellékterméke. Ez a módszer a gyermekek érdeklődésére épül, amely során a gyermekek és a pedagógus közösen tevékenykedik. A megismerési folyamatokat tehát projektek sorozataként építi fel. ⁹ Lényege, hogy egy adott problémát minél

---

⁴ M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010.

⁵ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

⁶ M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010.

⁷ M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010.

⁸ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010. p. 33.

⁹ Körmöci Katalin: Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről. Spirit Kiadó, 2012.

több irányból közelítsünk meg, és közben minél több készséget, képességet használjunk fel. Mindeközben fontos, hogy a pedagógus diákjait minél több sikerélményhez juttassa.¹⁰

1.2. Projektmódszer kapcsolata a konstruktívizmussal

A 20. század végének egyik legnagyobb hatású ismeretelméletének, a *konstruktívizmusnak* egyik eszköze a projektmódszer. A konstruktivista felfogás lényege, hogy a megismerő rendszerek maguk hozzák létre, azaz maguk konstruálják a tudást, az ismeretek rendszere konstrukció eredménye. E felfogás szerint a tanulási folyamatban a megismerés aktív, konstruktív folyamat, a „tudásalkotás” értelmezési folyamatokban zajlik. A konstruktivista tanulási környezet problémacentrikus, a problémamegoldásokat mindig életszerű kontextusba helyezi. A pedagógus szerepe gyökeresen megváltozik, már nem ő az ismeretek forrása, inkább a közösség részeként működő, speciális szakértelemmel rendelkező figura (szakértő), a tanulók pedig passzív befogadók helyett aktív résztvevőkké válnak a tanulási folyamatban. A passzív irányítás alatt azonban alapvető szerepe van a visszajelzéseknek, mert azon túl, hogy információval szolgál a tanulók számára, egyúttal az esetleges módosításokhoz segítséget is nyújt. A tanulási folyamatot egyértelműen a pedagógus irányítja, az eredeti tervtől azonban eltérhet – akár egy tanórán belül is – attól függően, hogy a gyerekek milyen eredményeket érnek el. Ez a szabályozás tehát akkor valósulhat meg jól, ha a pedagógusnak előre elkészített terve van – kiegészítve esetleges alternatívákkal és rugalmasan képes reagálni a gyerekcsoportra.¹¹ „A pedagógiai irányítás ezen formája tehát magasabb színvonalat, rugalmasabb alkalmazkodást és ezért jobb hatékonyságot biztosíthat, mint az egyszerűbb, vezérléses irányítás.”¹² Például egy ügyes óvodapedagógus sem irányítja a körülötte játszó gyerekeket, hanem lehetőségeket biztosít a gyerekek ötleteinek kivitelezésére, valamint ötleteket kínál egy-egy játék elindításához, amelynek ő nem is feltétlenül lesz aktív részese. A projekt módszer lényege pedig pontosan ez, hogy hogyan vonhatóak be a gyerekek tanulásuk irányítási folyamataiba.¹³

A konstruktivista felfogás szerint a tanulás egy dinamikus folyamat. Azt, hogy a gyermeki megismerés egy úgynevezett konstrukció, Jean Piaget fogalmazta meg először. Piaget olyan

---

¹⁰ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

¹¹ Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktívizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 2002.

¹² Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktívizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 2002. p. 93.

¹³ Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktívizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 2002.

folyamatnak tartotta a gyermek értelmi fejlődését, amelyben hatalmas jelentősége van a tapasztalatnak.¹⁴

A modern konstruktivisták szerint azonban a középpontban kognitív operátorok helyett tudásrendszerek állnak, ami azt jelenti, hogy tudást, ismeretrendszereket, elméleteket és világgépet konstruálunk magunkban tanulás közben. A kognitív pszichológusok egy része úgy véli, hogy az információfeldolgozás és annak tudástartalmához konkrét szituációhoz, azaz kontextushoz van szükség.¹⁵

A projektmódszer nagyon jó lehetőséget biztosít mindehhez, ugyanis egy projekttevékenység során a gyerekek a tudást ismert kontextusban, ingergazdag környezetben szerezhetik meg.¹⁶

1.3. Projekt fajtái, a tervezés dimenziói

A projektmódszer szerint a tanulás lényege nem a minél több lexikális ismeret elsajátítása, hanem az életre nevelés, az ismeretszerzés képessége a fontosabb. Ehhez pedig az intézménynek olyan környezetet kell biztosítania, ahol a tanulók aktív részesei lehetnek a problémamegoldásnak és ezen keresztül az ismeret elsajátításának.¹⁷

A hagyományos oktatási formák jellemzője, hogy a gyerekek nem aktív részesei a tanulási folyamatnak, hanem passzív befogadói a tanár által közvetített tudásnak. Ez a tudás befogadás azonban egyáltalán nem biztos, hogy teljes mértékben végbemegy. Ezzel szemben egy projektben a tanulók aktív részesei a folyamatnak: tevékenykednek, terveznek, gondolkodnak, tehát nem passzív befogadók. A projektpedagógia egyik fontos eleme, hogy az új ismereteket a gyerekek a már meglévő tudásukra építik. Egy projekt során az egyéni fejlődés mellett fontos szerepe van a kooperációnak, hiszen a gyerekek gyakran együtt – csoportokban – tevékenykednek, így kiemelkedő szerep jut a társakhoz való alkalmazkodásnak is. Így tehát a tanulóknak nem csak kognitív képességeiket kell használniuk, hanem egész személyiségükkel részt vesznek

---

¹⁴ Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 2002. p. 93.

¹⁵ Szabó Edit – Erdélyi Erzsébet – Hegedűs Gábor – Victor András – Csirmaz Mátyás – Pompor Zoltán – Wagner Éva – Szabari Anikó: A projektpedagógia mint az integrált nevelés egy lehetséges eszköze. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008.

¹⁶ Szabó Edit – Erdélyi Erzsébet – Hegedűs Gábor – Victor András – Csirmaz Mátyás – Pompor Zoltán – Wagner Éva – Szabari Anikó: A projektpedagógia mint az integrált nevelés egy lehetséges eszköze. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008.

¹⁷ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

egy-egy tanulási folyamatban.¹⁸ A kooperativitás azonban csak akkor lehet eredményes, ha a csoport minden tagja aktívan részt vesz benne, azaz „mindenki megtalálja a képességeinek, egyéniségének legmegfelelőbb feladatát, mindenki hozzáteszi a maga részét az egészhez.”¹⁹ Ebből kifolyólag ez a módszer nagyon jól alkalmazható vegyes csoportokban is.^{20 21}

A projektmódszerben a gyerekeknek problémamegoldó gondolkodásra, logikára és kreativitásra egyaránt szükségük van, hiszen egy munkafolyamat során a problémát feltárják, majd korábbi ismereteik alapján megoldást keresnek rá. Ez által gondolkodásuk fejlődik, elméleti ismereteiket pedig gyakorlatban is hasznosítják.²² A projektre jellemző, hogy a gyerekek érdeklődésére épít, amely garantálja azt, hogy érdeklődésük folyamatosan fent marad, motiváltak végig a tevékenységek alatt. Ez a saját élményekre alapozó technika emeli ki a projektmódszert leginkább a többi pedagógiai módszer közül.²³

További különlegessége más módszerekkel szemben, hogy nagy szabadságot biztosít a gyerekeknek, amelyben saját elképzelései is megvalósulhatnak egy-egy életből vett problémahelyzet megoldásához. A megismerés fő forrása a saját közvetlen tapasztalatszerzés, miközben egy adott témát a lehető legtöbb összefüggésben járnak körül. A csökkenő motiváció és az érdeklenség elkerülése érdekében a pedagógus egy projekttevékenységet a gyerekek kedvelt tevékenységei köré építi fel, azaz az műveltségtartalmakhoz rendeli hozzá az egyes azokat.²⁴

1.3.1. Projektek fajtái

- Egy gyakorlati feladat elvégzésére (pl. sziklakert építése, farsangi jelmeztervezés),
- esztétikai élmény átélésére (pl. oviújság készítés, készülődés anyák napjára),
- egy adott probléma megoldására (pl. csoportszoba átrendezése),
- egy bizonyos tevékenység elsajátítására (tanuljunk biciklizni!),

---

¹⁸ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”, Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

¹⁹ L. Ritók Nóra: Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában Egy sikeres példa: Európa-projekt Berettyóújfalun. Budapest: Educatio, 2008. p. 9.

²⁰ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”, Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

²¹ Körmöci Katalin: Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről. Spirit Kiadó, 2012.

²² Honfi Anita – Komlódi Nóra (2010): Projektpedagógia „Vezérfonal”, Műszaki Könyvkiadó Kft.

²³ L. Ritók Nóra: Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában Egy sikeres példa: Európa-projekt Berettyóújfalun. Budapest: Educatio, 2008.

²⁴ Körmöci Katalin: Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről, Spirit Kiadó, 2012.

- valamilyen tudás vagy ismeret megszerzésére (pl. a tél, egészség, család, továbbá ide sorolható a jelen dolgozatban bemutatásra kerülő „Népek, nemzetek hetei” projekt is) irányuló projekt.²⁵

1.3.2. Projekttervezés dimenziói

Körmöci Katalin szerint a projekttervezésnek alapvetően három dimenziója lehet. egy egész éves folyamat tervezése, egy konkrét projekt megtervezése, vagy pedig egy konkrét tevékenység megtervezése. Egy egész éves folyamatban projekt témák sorozata szerepel, úgymint pl. Márton-nap, Mikulás, vagy a farsangi ünnepkör. Amikor egy konkrét projektről beszélünk, az azt jelenti, hogy az éves tervek közül csak egy-egy téma kerül feldolgozásra projektben. Egy konkrét tevékenység projekt szerű megtervezése pedig a legrészletesebb, mert a beintegrálható műveltségtartalmak ebben a dimenzióban kelnek leginkább életre.²⁶

1.4. Tanulásszervezés a projektpedagógiában, a pedagógus szerepe

A tanulásszervezési eljárás során a projektpedagógia figyelembe veszi a tanulók motivációját és egyéni sajátosságait, ezért az osztályterem berendezése, a hagyományos tanítás menete és a pedagógus szemlélete egyaránt megváltozik, átalakul. A hagyományos irányító szerepet felváltja egy tanácsadói szerepkör, amikor a tanár csak a háttérből irányít, szükség esetén segítséget nyújt, tanácsot ad, de alapvetően hagyja kibontakozni a gyerekeket. A módszert alkalmazó pedagógusnak képesnek kell lennie heterogén összetételű csoporthoz igazított differenciált módszerek alkalmazására, valamint fenn kell tudnia tartani az állandó motivációt. Ügyelnie kell arra, hogy a projekt során a feladatok változatosak legyenek, valamint, hogy egy témát mindig többféle szempontból közelítsenek meg. Mivel a kooperatív csoportmunka lehetővé teszi, hogy a részfeladatokat a tanulók megosszák egymás közt, ezért egy projektmunka során minőségi differenciálásról alakul ki. Az által, hogy minden tanuló az egyéni képességeihez mérten szerezheti meg a tudást, sikerélményeik gyarapodnak, ami azt eredményezi, hogy még újabb és újabb érdekességekkel szeretnének megismerkedni.²⁷

A projektpedagógia szerint a tanulásszervezésnek három kulcsfontosságú eleme a motiváció, az aktivizálás és a megerősítés. A motiváció felébreszti a tudásszomjat, biztosítja a

²⁵ Körmöci Katalin: Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről. Spirit Kiadó, 2012.

²⁶ Körmöci Katalin: Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről. Spirit Kiadó, 2012.

²⁷ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

sikerélményt, ami pozitív hatással van az önértékelésre, teret ad az önmegvalósításnak. A tanulók a társas tevékenységek során közös élményekkel gazdagodnak, amelynek hatására a tanulás is pozitív élménnyé válik. A projektben való aktív részvétel eredménye pedig mindig egy bemutatható produktum, ami hozzájárul az expresszivitás fejlődéséhez. A megerősítés fő célja pedig az önértékelés fejlesztése, ez által pedig a gyerekek jövőbeni tanuláshoz való hozzáállásának, belső tanulási motivációjának kialakítása.²⁸

1.5. A módszer előnyei, amiért sikeres

A módszer egyik legnagyobb előnye a komplexitása, hogy egy-egy témát több oldalról közelít meg. Ez által alakulnak ki sokrétű kapcsolatok a tudáselemek között, amely egy ténylegesen alkalmazható tudást eredményez az által, hogy egy-egy ismeretet többféle helyzetben előhívhatóvá tesz. A sokféle és változatos tevékenység által nagyobb gyakorisággal élük át a gyerekek a megértés élményét, éppen ezért kiválóan alkalmazható integrált gyermekcsoportokban is.²⁹

1.5.1. Hátránykompenzáció projektmódszerrel

A projektmunkákban a kooperatív tevékenységek nagyobb hangsúlyt kapnak. Ehhez viszont fontos megjegyezni, hogy a sikeres hátránykompenzáció egyik feltétele, hogy valóban heterogén összetételű csoportok alakuljanak. Ahhoz, hogy ezek a csoportok arányosan álljanak össze a különböző képességű tanulókból, a pedagógusnak nagyon jól kell ismernie a gyerekek képességeit, hogy mely területeken hol tartanak, illetve, hogy milyenek a társas kapcsolatok a csoportban. Tisztában kell lennie továbbá azzal is, mik a gyerekek legfőbb érdeklődési körei. Általános tapasztalat, ha csoportfeladatokról beszélünk, hogy mindig vannak olyan gyerekek, akik jobb háttérrel rendelkeznek, gazdagabb ismeretekkel, hamarabb feltalálják magukat, azonnal vannak jó ötleteik és hamar a csoport irányítójává válnak. A hátránykompenzációs során a legfőbb kérdés, hogy hogyan lehet olyan körülményeket teremteni, amelyben felszínre kerülhet a hátrányosabb helyzetű gyerekek más területen virágzó tudása is. Az egyik kulcskérdés a téma megválasztása. Fontos, hogy ne csak az intézmény által kedvelt területek kerüljenek be a feldolgozandó projektek közé, hanem olyanok is, amivel meg lehet mozgatni a csoportba járó – valamilyen okból kifolyólag – hátrányos helyzetű gyermeket is. A feladatok során a gyerekek

---

²⁸ Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.

²⁹ Szabó Edit – Erdélyi Erzsébet – Hegedűs Gábor – Victor András – Csirmaz Mátyás – Pompor Zoltán – Wagner Éva – Szabari Anikó: A projektpedagógia mint az integrált nevelés egy lehetséges eszköze. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008.

önállóan kutatnak, magyarázó ábrákat készítenek, kísérleteket végeznek és mindeközben együttműködnek társaikkal, a végén pedig beszámolnak (a többieknek) az elvégzett munkáról.³⁰

2. MULTIKULTURÁLIS NEVELÉS

2.1. Multikulturális társadalom

Már évszázadokkal ezelőtt is ismert jelenség volt, hogy különböző kultúrák egymás mellett éltek, keveredtek. Az egymás mellett élés következtében pedig óhatatlanul hatnak is egymásra. A multikulturális társadalmak a II. Világháborút követően váltak világméretűvé, gazdasági, társadalmi változások, politikai és háborús konfliktusok és az ezekből fakadó megélhetési nehézségek hatására. Az emberek tömegesen indultak meg és hagyták el hazájukat és költöztek a fejlettebb országokba egy jobb élet reményében. Azonban még így is akadtak bőven nehézségeik. A nyelvtudás hiánya és a kulturális különbségekből fakadóan gyakran hátrányos helyzetbe kerültek a munkaerőpiacon, a közéletben és az oktatásban egyaránt. A fejlettebb országok tehát a népvándorlások következtében multietnikus területekké alakultak.³¹ Ez a migrációs folyamat azonban napjainkra sem fejeződött be. A globalizáció és a felgyorsult technikai, gazdasági és műszaki változások hatására a közlekedés és a kommunikáció is átalakult, egyszerűbb lett, és ezáltal a távolabbi országok munkaerőpiaca is elérhetőbbé vált. Ennek következtében pedig sorra jöttek létre a multinacionális vállalatok és azok egész Földet behálózó leányvállalataik.³²

2.2. Fogalmak tisztázása

„A **multikulturalitás** esetében az adott közösség tagjai együttélésre kényszerülnek, azonban gyakran elkülönült csoportokként élnek, megtartva kulturális, vallási, etnikai különbözőségeiket.”³³

---

³⁰ Szabó Edit – Erdélyi Erzsébet – Hegedűs Gábor – Victor András – Csirmaz Mátyás – Pompor Zoltán – Wagner Éva – Szabari Anikó: A projektpedagógia mint az integrált nevelés egy lehetséges eszköze. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008.

³¹ Mihály Regina: A zene szerepe a multikulturális nevelésben. In: Real Mtak honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf

³² Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor (2006): Multikulturális nevelés. In: Mek.oszk honlapja [online] [2022. 11. 06.] > URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

³³ dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk

A **multikulturalizmus** fogalmát nehéz értelmezni, mert nincs rá általánosan elfogadott megfogalmazás. Lényegében a különböző kultúrák együttélését és megértését jelenti egy társadalmon belül. Tágabb értelemben a különböző nézeteket, hiteket és viselkedésmódokat magában foglaló rendszer, ami elfogadja, tiszteli és értéként kezeli a különbségeket.³⁴ Elsődleges célja az egymás elfogadása, az egymáshoz való alkalmazkodás. Annak, hogy a kisebbségi és a többségi csoportok milyen mértékben hajlandóak elfogadni egymást, négy lehetséges variációja ismert: integráció, szegregáció, asszimiláció és marginalizáció. A valódi cél természetesen az integráció megvalósítása, mert ez az az út, amelyben nem éri diszkrimináció az egyéneket és a csoportokat. Közös jogrendszer és közös szabályok, kötelezettségek vonatkoznak mindenkire és ennek keretében egy békés együttélés jön létre, amely nem akadályozza a hagyományok, kultúrák megtartását és gyakorlását.³⁵

A multikulturalitás a különböző népek, népcsoportok egymás elfogadásán alapuló egymás mellett élése, és ennek az együttműködésnek az első számú feltétele az **interkulturalitás**. A két fogalmat tehát egymás folytonosságaként kell értelmezni.³⁶

A jövő a multietnikus, soknyelvű társadalomé, amire az oktatásügynek is reagálnia kell, hiszen a kulturális különbségekből fakadó problémák az oktatásban is megjelentek. A célországoknak a megszokott oktatási gyakorlatokat felül kell vizsgálniuk.³⁷

Az együttélés során a nemzeti kisebbségek bizonyos szempontból előnyös helyzetben vannak, mert gyerekkoruktól fogva legalább kétféle kultúrában szocializálódtak és két nyelven tanultak meg beszélni. Ennek következtében rugalmasabban viszonyulnak más kultúrák elfogadásához. Ebből az együttélésből azonban a többséghez tartozók is profitálnak, mert lehetőségük nyílik megismerni testközelből idegen kultúrákat, nyelveket, ez által pedig érdeklődőbbé és

---

honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf> p. 8.

³⁴ Mihály Regina: A zene szerepe a multikulturális nevelésben. In: Real Mtak honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf

³⁵ dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf>

³⁶ dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf>

³⁷ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor (2006): Multikulturális nevelés. In: Mek.Oszk honlapja [online] [2022.11.06.] >URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

nyitottabbá válnak az eltérő kultúrák iránt. Ez a fajta együttélés tehát egy személyiségformáló élmény is egyaránt.³⁸

Kezdetben az Európai Unió nem avatkozott bele az egyes nemzetek oktatásügyeibe, a Maastrichti Szerződés 126. cikkelye szerint azonban az interkulturális oktatás támogatásában a tagországoknak együtt kell működniük³⁹:

„(1) A Közösség hozzájárul a minőségi oktatás fejlesztéséhez azáltal, hogy ösztönzi a tagállamok közötti együttműködést, és szükség esetén támogatja és kiegészíti fellépéseiket, miközben teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak a tanítás tartalmával és az oktatási rendszerek megszervezésével kapcsolatos felelősségét, valamint kulturális és nyelvi sokszínűségüket.

(2) A közösségi fellépés célja:

- az európai dimenzió fejlesztése az oktatásban, különösen a tagállamok nyelveinek oktatása és terjesztése révén;
- a hallgatók és tanárok mobilitásának ösztönzése, többek között az oklevelek és tanulmányi időszakok tudományos elismerésének ösztönzése révén;”⁴⁰

Interkulturális nevelés: Az interkulturális és multikulturális nevelés a nyugat-európai országokban azokkal az oktatáspolitikákkal kapcsolódott össze, amelyek céljuknak a nagyobb esélyegyenlőséget jelölték meg.⁴¹ Az európai szakirodalom az interkulturalizmus fogalmát akkor használja, amikor kultúrák egymásra hatásáról, interakciókról, szocializációról, nevelésről beszélünk, míg a multikulturalizmus kifejezést akkor alkalmazzák, amikor olyan társadalom állapotát jellemzik, ahol többféle kultúra él együtt. Az interkulturalitás azonban még napjainkban is inkább szemléletmód, mintsem kidolgozott módszer.⁴²

Az interkulturális nevelés irányulhat egy adott célcsoportra, azok integrációjára az oktatási rendszerbe (pl. nyelvi, kulturális kisebbségek, bevándorlók számára), nemzetközi oktatási programokra (nemzetközi iskolák), de értelmezhető általános szemléletmódként is.⁴³ Jellemzője,

---

³⁸ Forray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf

³⁹ Forray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf

⁴⁰ Az Európai Unióról szóló Szerződés (EUSz) / Maastrichti Szerződés. 126. cikk. Az Európai Unió hivatalos honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>

⁴¹ Forray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf

⁴² Forray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf

⁴³ Forray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf

hogy túllép a hátrányos helyzet kompenzálásán és a felzárkóztatáson, a társadalom különböző tagjait egyenrangúként kezeli. Nagy hangsúlyt kap az együttműködés, a csoportközi viszonyok javítása, továbbá legfőbb specifikuma, hogy meg kell tanulni, hogyan lehet együtt élni a különböző kultúrákkal. Ebből következik, hogy a kommunikációs kompetencia központi fogalmát képezi az interkulturális pedagógiának. A gyakorlatban azonban ezek a programok csak néhány iskolában vannak jelen, és csupán egy-egy innovatív pedagógus próbálja beépíteni a munkájába.⁴⁴

2.3. Multikulturalizmus az oktatásban, az interkulturális oktatás célja

A multikulturális nevelés egyik fő célja, hogy egyenlő oktatási és nevelési lehetőségeket biztosítson a különböző kulturális, vallási, etnikai csoportok számára. Kiemelt feladata továbbá, hogy az említett csoportok között az interakciók, a kommunikáció jól működjön annak érdekében, hogy az a közös jót szolgálja a társadalom minden tagja számára.⁴⁵ A multikulturális nevelés tulajdonképpen egy paradigmaváltás, amely a különbségeket értéként fogja fel. Ezt a felfogást egy inkluzív szemléletmód egészíti ki, amely a különbségek irányába nyitottsággal fordul. Ez a szemléletmód annál sikeresebb, minél korábbi életszakaszban kezdjük el a megalapozni.⁴⁶

Az oktatási, nevelési intézmények fontos célja kell legyen az „etnikai, kulturális és nyelvi sokféleség egységes nemzetté kovácsolása.”⁴⁷ Itt jelentős szerepe van a pedagógusnak, aki fontos, hogy észrevegye és tiszteletben tartsa a kulturális jellegzetességeket, valamint építeni tudjon azokra. Segítenie kell a tanulóinak készségeik, ismereteik gyarapításában, továbbá, hogy a nemzetközösség tényleges, aktív állampolgáraivá válhassanak.⁴⁸

2.4. Eredményességét befolyásoló tényezők

A siker egyik alapja a családokkal való pozitív és aktív kapcsolat kialakítása, egy újfajta pedagógus szerep kialakítása. Meg kell teremteni a minőségi nevelés lehetőségét, valamint, hogy a

---

⁴⁴ Furray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf

⁴⁵ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor (2006): Multikulturális nevelés. In: Mek.Oszk honlapja [online] [2022.11.06.] >URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

⁴⁶ Mihály Regina: A zene szerepe a multikulturális nevelésben. In: Real Mtak honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf

⁴⁷ Torgyik Judit: Multikulturális tartalmak a pedagógiában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság Budapest, 2008. p. 113.

⁴⁸ Torgyik Judit: Multikulturális tartalmak a pedagógiában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság Budapest, 2008.

fejlődés mindenki számára elérhető legyen. Fontos szempont a kultúraazonos pedagógia, miszerint az intézményes nevelés alkalmazkodik a családok kultúrájához, továbbá a gyermekközpontú pedagógia, amely azt jelenti, hogy a gyermekeket egy segítő és támogató intézményi- és csoportlétkör veszi körül. A pedagógusok számára az eredményességét elősegíti a folyamatos reflexió és értékelés.⁴⁹

2.4.1. A nyelvi kisebbségeket nevelő és oktató intézmények sikeres munkájának jellemzői

A kisebbségi gyermekek integrálása az oktatási rendszerbe új feladatokat ró mind az intézményre, mind pedagógusaira egyaránt. A globalizáció és a nemzetközi munkakörnyezet megkívánja az idegen nyelvek ismeretét, sőt, annak alkalmazni képes tudását. Éppen ezért az interkulturális nevelésben részt vevő pedagógusnak előny jelent, ha ő maga is beszél legalább egy nemzetközi idegen nyelven.⁵⁰

Az interkulturális nevelés egyik alappillére, hogy az intézményben a más országokból érkező gyermekek nyelve és kultúrája is értéknek legyen kezelve.⁵¹ Az intézményes nevelés az első olyan tér, ahol a gyermekek különböző tapasztalatokkal és eltérő háttérrel rendelkező gyermekekkel, emberekkel kerülnek kapcsolatba. A nevelési-oktatási intézmény tehát társadalmi és kulturális találkozóhely, amelynek fontos szerepe van a különböző kultúrák megismerésének elősegítésében, a társadalmi tisztelet és elfogadás előmozdításában. Így az óvoda és az iskola mikrotársadalomnak is tekinthető, amikor a gyerekek a tanárok pozitív közreműködésével a jövő társadalmát építik az emberek közötti különbségek tiszteletben tartása mellett. Egy kisebbséghez tartozó gyermek nagyobb valószínűséggel szenved önbizalomhiányban. Ez azt jelenti, hogy az intézménynek és a pedagógusoknak fontos szerepük van a kisebbséghez tartozó gyermekek támogatásában, akik előítéletekkel szembesülhetnek, és olyan környezetbe – pl. egy másik országba kerültek –, ahol ismeretlen kulturális normák uralkodnak. Amíg a gyerekek úgy érzik, hogy képviseltetik magukat és egy csoporthoz tartoznak, valószínűleg növekedni fog önbizalmuk is.⁵² Fontos, hogy a pedagógusok megengedjék, hogy a kisebbségi gyerekek saját anyanyelvüket is használhassák az óvodában, iskolában. A nevelés-oktatás folyamán konkrét elvárásokra van szükség, valamint arra, hogy a tanulók igyekezetét, szorgalmát, eredményeit

---

⁴⁹ dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf>

⁵⁰ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. In: Mek.oszk honlapja [online] [2022. 11. 06.] > URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

⁵¹ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. In: Mek.oszk honlapja [online] [2022. 11. 06.] > URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

⁵² Juliana Vinagre: Cultural diversity in preschool. [online] [2022. 11. 27.] > URL: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:1319470/FULLTEXT01.pdf>

elismerjék. Olyan pedagógusokra van szükség, akik a témában módszertanilag felkészültek, és előnyös lehet, ha a tanár maga is kétnyelvű. Sokféle érdekes programra van szükség a kisebbségi gyerekek számára, továbbá olyan extra tantervi tevékenységekre, amelyek vonzóak lehetnek számukra. A legideálisabb, ha a külföldi gyerekek kis létszámú csoportokba járhatnak, így eredményesebb a differenciálás és több idő jut egy-egy gyermek külön fejlesztésére.⁵³ A csoportalakítás során nagy szerepe van a kulturálisan változatos csoportalakításnak. Ez azt jelenti, hogy a pedagógus úgy alakítja ki a csoportokat – pl. egy kooperatív csoportmunkához –, hogy minden játszócsoportban legyen külföldi gyermek. A csoportfeladat megválasztásánál ügyelni kell arra, hogy olyan tevékenységeket válasszunk, amelyek nem versenyhelyzetet alakítanak ki a tanulók között, hanem együttműködésre ösztönzik őket. Jó példa lehet erre a váltóverseny, ahol a gyerekek együtt küzdenek egy közös cél eléréseért.⁵⁴ Végül sokat segíthet, ha a külföldi gyerekek szüleit is bevonják az intézmény életébe. Egyrészt közelebb kerülhetnek egymáshoz, másrészt hozzájárul a gyermek eredményesebb fejlődéséhez.⁵⁵

2.4.2. A pedagógus szerepe

Az interkulturális nevelésben részt vevő pedagógus részéről alapvető fontosságú, hogy legyen nyitott, befogadó és példamutató a külföldi gyermekek integrálása során. Nagyon fontos, hogy rendelkezzen egyfajta interkulturális tájékozottsággal és az összehangolódás megteremtéséhez szükséges képességekkel. „Ezek a személynek szóló figyelem, empátia, türelem, tolerancia, alkalmazkodás, befogadás, - beilleszkedés segítése, megfigyelés, előre látás, jó szervező képesség, a pedagógiai felkészültség nyilvánvaló és udvarias képviselése, jó tárgyaló képesség, esetünkben angolul is.”⁵⁶ Lényeges, hogy jól tudjon reagálni a szokatlan helyzetekre, továbbá kíváncsiság, nyitottság és rugalmasság jellemezze.⁵⁷

---

⁵³ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. In: Mek.oszk honlapja [online] [2022. 11. 06.] > URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

⁵⁴ Quinita Ogletree and Patricia J. Larke: Implementing Multicultural Practices in Early Childhood Education. In: National Forum honlapja [online] [2023. 04. 02.] > URL: <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Ogletree,%20Quinita%20Implementing%20Multicultural%20Practices%20in%20Early%20Childhood%20Education.pdf>

⁵⁵ Torgyik Judit – Karlovitz János Tibor: Multikulturális nevelés. In: Mek.oszk honlapja [online] [2022. 11. 06.] > URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04802/04802.pdf>

⁵⁶ Morvai Mariann: Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájában. In: Városi Óvodák Pápa honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf> p. 13.

⁵⁷ Morvai Mariann: Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájában. In: Városi Óvodák Pápa honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf>

2.4.3. Az interkulturális nevelés eszközei

Tartalomintegráció és tudásépítés:

Az első lépés és az egyik legkönnyebben megvalósítható dimenzió egy intézmény számára a tartalomintegráció. Ha az óvoda különböző színű babákat vagy bábokat, multikulturális könyveket, fényképeket, zsírkrétákat alkalmaz, már megtette az első lépést a különböző kultúrákból érkező gyermekek sikeres integrációjához. Egy további lépcsőfok lehet, ha az intézmény elismeri a különböző kultúrák hőseit és ünnepeit. Erre egy nagyon jó gyakorlati példa: ha az óvodapedagógus közlekedés témában tart foglalkozást, akkor a különféle országokból származó közlekedési eszközök képeit is bevonja a játéktevékenységbe.⁵⁸

Az irodalom

Az olvasnivalók gondos kiválasztása ösztönözheti a sokszínűség megértését, és megerősítést adhat a gyermekeknek önmagukkal és kultúrájukkal kapcsolatban, valamint segíthet nekik tisztelni más kultúrákat. Ezért a gyermekkönyveknek valós információkat kell bemutatniuk, és tükrözniük kell a csoportban és a társadalom egészében képviselt különböző nyelveket és kultúrákat. Egy jó könyv segíthet csökkenteni a korlátokat. A könyvek hatással lehetnek az előítéletek eloszlatására és a közösségépítésre: nem példaképekkel és szó szerinti receptekkel, nem a családról szóló nemes üzenetekkel, hanem lenyűgöző történetekkel, amelyek mások életét mutatják be. Egy jó történet lehetővé teszi, hogy a gyermekek az embereket egyéniségként ismerjék meg egyéni sajátosságaikkal és konfliktusaikkal, elősegítve azt, hogy túllépjenek a sztereotípiákon. A történetek, megírásuk, elmesélésük, megosztásuk, átformálásuk gazdagít és összeköt bennünket, segít megismerni egymást, valamint erősíti a közösséghez tartozás érzését.⁵⁹

A zene szerepe

A zene emberi fejlődésre gyakorolt pozitív hatása tudományosan bizonyított. Az agy plaszticitása miatt a gyermekkor kritikus időszaknak számít, ezért különösen érzékeny és fogékony a környezeti hatásokra, a hangokra, hangélményekre. Ebből következik, hogy a zenei tapasztalatok pozitív hatással lehetnek az érzelmi és szociális kompetenciák fejlődésre. Vizsgálattal

---

⁵⁸ Quinita Ogletree and Patricia J. Larke: Implementing Multicultural Practices in Early Childhood Education. In: National Forum honlapja [online] [2023. 04. 02.] > URL: <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Ogletree,%20Quinita%20Implementing%20Multicultural%20Practices%20in%20Early%20Childhood%20Education.pdf>

⁵⁹ Inês Mendes Erse Alves: Teaching multiculturalism in a preschool classroom. [online] [2023. 04. 04.] > URL: https://comum.rcaap.pt/bitstream/10400.26/19165/1/26_06%20-%20In%C3%AAs%20Mendes%20Erse%20Alves-%20Thesis%20Final-Final%20Print.pdf

bizonyított tény, hogy a közös zenélés segíti a kooperatív készségek fejlődését és segíti a gyermekeket kapcsolatba lépni egymással.⁶⁰

Mivel a zene minden kultúrában jelen van, így a zenés tevékenységekben való közös részvétel képes kialakítani az úgynevezett „kollektív pezsgés” állapotát, ami a csoporthoz tartozás érzését jelenti. A közös zenei élmények tehát összekötik az embereket.⁶¹

Amikor egy másik ország vagy népcsoport zenéjét fedezzük fel, lehetőségünk van arra, hogy más szemüvegen keresztül tekintsünk az eltérő kultúrákra. Támogatja a világ más részeiről származó kultúrák megértését és elfogadását. A zene egy univerzális nyelv, ami növeli a gyermekek érdeklődését az adott ország iránt.⁶²

2.5. Inter- és multikulturális nevelés az óvodában

Az interkulturális nevelés során az egyik alapvető cél, hogy a gyermekek megtanulják a kulturális különbségeket sikeresen kezelni. Az óvodapedagógus feladata ezen készségek kifejlesztésének támogatása, amelyek segítségével a gyermekek a különböző kultúrákkal való együttélést, együttműködést megalapozzák. A mindennapok során az óvodapedagógusnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek megtapasztalhassák a kulturális sokszínűséget. Feladata továbbá, a gyermekek felkészítse arra, hogy az eltérő kultúrából vagy országból érkezőkkel interakcióba lépjenek és megértsék, elfogadják egymást.⁶³

Az óvodapedagógusnak természetesen nem kell tökéletesen tisztában lennie minden érintett ország kulturális sajátosságaival, azonban rendelkeznie kell egy úgynevezett interkulturális kompetenciával és emellé kulturális intelligenciával. Az interkulturális kompetencia „az egyén azon kvalitásainak az összessége, melynek köszönhetően más kultúrákban szocializálódott személyekkel, csoportokkal sikeresen képes együtt tevékenykedni, kölcsönös elégedettséget biztosító módon bánni, elfogadja a többnyelvűséget és többkultúrúságot mint természetes

---

⁶⁰ Mihály Regina: A zene szerepe a multikulturális nevelésben. In: Real Mtak honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf

⁶¹ Mihály Regina: A zene szerepe a multikulturális nevelésben. In: Real Mtak honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf

⁶² Inês Mendes Erse Alves: Teaching multiculturalism in a preschool classroom. [online] [2023. 04. 04.] > URL: https://comum.rcaap.pt/bitstream/10400.26/19165/1/26_06%20-%20In%C3%AAs%20Mendes%20Erse%20Alves-%20Thesis%20Final-Final%20Print.pdf

⁶³ Kiss Zoltán: Kihívások – sikerek – problémák. Az interkulturális nevelés megvalósulása egy VIII. kerületi óvodában? In: Geccsó Tamás – Kiss Zoltán: Az alkalmazott nyelvészet integritásának kérdései. Tinta Könyvkiadó, 2011. Bp.

életformát”⁶⁴ A kulturális intelligencia birtokában lévő személy képes áthidalni a szakadékokat az eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberek közt és előnyt kovácsolni a sokszínűségből. Az interkulturális kompetencia és a kulturális intelligencia mellett az interkulturális kommunikációs kompetencia fejlesztése szintén előnyös volna az óvodapedagógusok számára, amelynek segítségével a különböző országokból érkezőkkel idegen nyelven is tudnak kommunikálni. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a kulturális sokszínűség nem hátrány, sokkal inkább előny, amit ki kell használni!⁶⁵

Az integrációt és az interkulturális nevelést nem lehet elég korán kezdeni. A gyermekek 3 éves korukra már rendelkeznek úgynevezett pre-előítéletekkel, amelyek a későbbi valós előítéletek elődei. Az emberek közti különbségeket már észreveszik – legyen az bőrszín, nem, vagy testi fogyatékoság – és figyelik, hogyan viszonyul ezekhez a különbözőségekhez környezetük.⁶⁶ Az előítéletek lehetnek tévhitek, amelyek a kisgyermekek korlátozott tapasztalatain és fejlettségi szintjén alapulnak, vagy állhatnak a felnőtt viselkedés utánpótlásából. Súlyosabb formák azok a viselkedések, amelyek kényelmetlenséget, félelmet vagy a különbségek elutasítását jelzik. Korai gyermekkorban az előítéletek és a sztereotípiák sokféleképpen kezelhetők. Az egyik lehetőség, hogy a pedagógus azonnal intézkedjen, ha sztereotípiát, előítéletet hall vagy lát. Ezen előítéletek kezelésére számos irányelv létezik, pl.: azonnal reagálni, egyszerű válaszokat adni, tiszteletteljes viselkedést modellezni verbálisan és nonverbálisan egyaránt, elismerni a gyermekek félelmeit, tisztázni a tévhiteket, könyveken keresztül bemutatni a különbségeket, és valódi emberekkel való élményeket kínálni a gyermekeknek.⁶⁷

Az interkulturális óvodai nevelés egyik alapja, a pedagógusok megfelelő képzettsége, amely magában foglalja egyrészt a saját országának kulturális örökségét, másrészt pedig a migráns csoportok igényeinek tudatos ismeretét. A megfelelő óvodai programok, pedagógiai módszerek, nyelvi és kommunikációs eszközök kifejlesztése és alkalmazása szintén nagyban

---

⁶⁴ Kiss Zoltán: Kihívások – sikerek – problémák. Az interkulturális nevelés megvalósulása egy VIII. kerületi óvodában? In: Gecső Tamás – Kiss Zoltán: Az alkalmazott nyelvészet integritásának kérdései. Tinta Könyvkiadó, 2011. Bp. p. 160.

⁶⁵ Kiss Zoltán: Kihívások – sikerek – problémák. Az interkulturális nevelés megvalósulása egy VIII. kerületi óvodában? In: Gecső Tamás – Kiss Zoltán: Az alkalmazott nyelvészet integritásának kérdései. Tinta Könyvkiadó, 2011. Bp.

⁶⁶ dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf>

⁶⁷ Quinita Ogletree and Patricia J. Larke: Implementing Multicultural Practices in Early Childhood Education. In: National Forum honlapja [online] [2023. 04. 02.] > URL: <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Ogletree,%20Quinita%20Implementing%20Multicultural%20Practices%20in%20Early%20Childhood%20Education.pdf>

hozzájárul az interkulturális óvodai nevelés sikeréhez. Sőt mi több, a csoportszobában zajló nevelést célszerű kiterjeszteni (pl. szülők bevonása, aktív közreműködése).⁶⁸

Az interkulturális nevelés megjelenése az óvodában nyitottságra, toleranciára neveli a gyermekeket az által, hogy testközelből ismerkedhetnek meg más kultúrákkal. Előítéleteik csökkennek, megtanulják, hogy egy ismeretlen kultúra nem rossz, csak más, és ennek köszönhetően együttműködési képességük is fejlődik. Az interkulturális nevelés tehát elősegíti a pozitív emberi kapcsolatok kialakulását a különböző nemzetiségek között.⁶⁹

2.5.1. A téma kapcsolódása az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjához

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának gyermekkép című fejezete úgy fogalmaz, hogy az óvodának befogadónak kell lennie, és feladata, hogy elősegítse a gyermeki személyiség kibontakozását. Azokban az intézményekben, ahova külföldi gyermekek is járnak, az óvodai élet megszervezése során lehetőséget kell teremteni egymás kultúrájának, anyanyelvének megismerésére. Biztosítani kell a multikulturális nevelésen alapuló integrációt, az önazonosság megőrzését, valamint a külföldi gyermekek társadalmi integrálását.⁷⁰

2.5.2. A befogadás feladatai, új gyermek fogadása

Már óvodakezdés előtt érdemes alaposan felkészülni az új gyermek fogadására. Ez magyar gyermekek esetében is így van, külföldi gyermeknél azonban még inkább fontos. Mielőtt a gyermek megkezd az óvodát, célszerű felvenni a szülőkkel a kapcsolatot és érdeklődni személyes jellemzőiről, nyelvtudásáról, érdeklődési köreiről, étkezési sajátosságairól stb. Hasznos segítség lehet a külföldi családnak, ha kap egy angol nyelvű tájékoztatót a magyar óvodai nevelés sajátosságairól, jellemzőiről, kiegészítve az intézmény helyi programjával, szabályaival.⁷¹

---

⁶⁸ dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf>

⁶⁹ A multikulturális nevelés. In: Fejlesztés kisgyermekkorban [online] [2023. 01. 08.] > URL: https://www.kisgyermekfejlesztas.hu/cikk_119_a-multikulturalis-neveles

⁷⁰ 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról In: Net Jogtár honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <https://net.jogtar.hu/printiframe?docid=a1200363.kor&targetdate=&print-Title=363/2012.%20%28XII.%2017.%29%20Korm.%20rendelet&referer=https://www.google.com/>

⁷¹ Morvai Mariann: Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájában. In: Városi Óvodák Pápa honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf>

A befogadás ideje alatt különösen nagy hangsúlyt kap a szülőkkal való szoros kapcsolattartás, az alapvető igények tisztázása. Az első időszakban nagyon fontos a gyermek számára, hogy érezze a szeretetet, sok biztatást és pozitív megerősítést kapjon. Az ölbeli játékok kezdeményezése, valamint, ha számára vonzó tevékenységekbe próbáljuk bevonni, az jó kiindulás lehet a külföldi gyermek számára a magyar nyelvvel való játékos ismerkedésre. A gyakran ismétlődő dalok és mondókák szintén jól segítik a nyelv elsajátítását. A csoport szokás- és szabályrendszeréhez csak nagyon lassan, fokozatosan lehet hozzászoktatni, figyelembe véve, hogy elsőre sokkal kevesebb dolgot ért meg, és számára nem csak az óvodai szabályok, de a nyelv is teljesen új. A nyelvtudás hiánya miatt praktikus a napirend megismertetéséhez piktogramokat és kis képeket alkalmazni, elősegítve a könnyebb megértést. A nyelv és a szokásokkal való ismerkedés mellett fontos, hogy megismertessük a gyermekkel az óvoda terét, helyiségeit (pl. merre található a csoportszoba, a mosdó, az öltözőszekrénye stb.), hogy ez által még otthonosabban és magabiztosabban érezhesse magát az új környezetben. A külföldi gyermekkel való kommunikációt jó, ha nonverbális eszközökkel egészítjük ki, elősegítve ezzel a könnyebb és gyorsabb megértést. Fontos, hogy a csoportba járó gyermekeket ösztönözzük egymás megismerésére, erőltetni azonban nem szabad.⁷²

Nagyon hasznos lehet, ha a szülőket tájékoztatjuk az éppen aktuális tématervekről, és a főbb fejlesztési feladatokról, így az otthoni beszélgetéseket igazíthatják gyermekük óvodai élményeihez. Mesefeldolgozáskor célszerű a történetet egyszerűsíteni, előadásához szemléltetőeszközöket alkalmazni (pl. báb, dramatikus játékok). Célszerű a magyar ünnep és jeles napokat a csoportba járó gyermekek nemzeti tradícióival időnként – évente néhány alkalommal – összekapcsolni, illetve a különbségeket megfigyelni. Egy saját készítésű tablón érdemes megjeleníteni az országok közötti hasonlóságokat és eltéréseket; képek, filmek és zenék segítségével pedig megmutathatjuk az egyes országok jellegzetességeit, érdekességeit. Amennyiben bevonhatóak a szülők, lehet kérni tőlük is fotókat saját hazájukról, esetleg rövid beszámolót lakóhelyükről, az ottani életről, népviseletről, szokásokról, tradíciókról; taníthatnak nekünk tánclépéseket, népi játékokat.⁷³

---

⁷² Morvai Mariann: Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájában. In: Városi Óvodák Pápa honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf>

⁷³ Morvai Mariann: Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájában. In: Városi Óvodák Pápa honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf>

3. „NÉPEK, NEMZETEK HETEI” – INTERKULTURÁLIS PROJEKT EGY KAPOSVÁRI ÓVODÁBAN

1. A projekt bemutatása

A projekt témája: Népek, nemzetek, interkulturális témahét az óvodában

Indoklás: Óvodánkba egyre több külföldi gyermek jár, a magyar gyermekek pedig kevés ismerettel rendelkeznek külföldi társaik kultúrájának, országának értékeiről.

A projekt céljai

A projekt egyik kiemelt célitűzése, hogy a külföldi gyermekek jobban otthon érezzék magukat köztünk. A magyar gyermekek részéről egyfajta szemléletformálás a cél, amelynek hatására a gyermekekben pozitív attitűd alakul ki a különböző nemzetek és az idegen kultúrák iránt. További cél a különböző kultúrák egymáshoz közelítése, az élményközvetítés, valamint az ismeretek gyarapítása a közös tevékenységek során.

Időtartam és ütemezés

Időtartama: 2 hét

Időpont: 2023. 01. 16 – 01. 26.

Projektindító: január 16.

Projektzáró: január 25. (kooperatív tanulásszervezésel)

Megvalósítása: Kisvakond csoport teljes létszámban, részben osztott középső-, nagycsoport

Helyszín: Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda

Erőforrások:

- Anyagi:
  - Brainbox játék
  - falitérkép
  - albán péksütemény vásárlása
- Humán:
  - török vendég
  - Amerikai kapcsolat
  - Kisvakond csoport óvodapedagógusai és dajkája
  - a csoportba járó gyermekek szülei

A projekt előzménye

- az előző nevelési évek során ismerkedés a csoportba járó gyerekek nyelvén is megtalálható gyermekdalokkal

A projekt produktumai:

- gyerekrajzok: kincses térképek, országzászlók,
- duplóból: országzászlók, fa építőből vulkán készítése,
- sátor építés
- fa építő és dupló felhasználásával Boszporusz-híd megépítése
- videóüzenet a Romániában élő korábbi csoporttársnak
- tervezett foglalkozás: zászlófestés, kooperatív munka

A projekt során alkalmazott módszerek

Bemutató, magyarázat, szemléltetés, beszélgetés, segítségnyújtás, dicséret, folyamatos pozitív megerősítés, gyakorlás, bátorítás, bemutatás, buzdítás, cselekedtetés, differenciálás, játékos tevékenykedtetés, megfigyelés, motiváció, ösztönzés, utánzás, ellenőrzés, értékelés, hibajavítás.

Eredmények

A projekt során rengeteg pozitív szülői visszajelzést kaptam arról, hogy nekik is és a gyerekeknek is nagyon tetszett a téma, lelkesen meséltek otthon. Még heteken át kérték, hogy kapcsoljuk be a projekthez tartozó zenéket, sőt még otthon is hallgatták őket.

A közös munka a szülőket is közelebb hozta hozzánk, hogy bekapcsolódtak a fényképek gyűjtésével, külföldi ételeket hoztak nekünk kóstolásra, valamint a gyermekek pozitív élményei által.

Óvodánk minden évben a nagycsoportos gyermekek szülei körében Partneri Igény Elégedettség Mérést végez, amelyben az alábbi pozitív visszajelzés olvasható: „Külön köszönet, hogy az óvodába járó más nemzetiségű gyerekek országaival, kultúrájukkal is megismertetik a "mi" gyerekeinket. Nagyon örültünk ennek a témának, a gyerek is nagyon élvezte.”

A projekt alatt és után a gyermekek fokozott érdeklődést mutattak a térkép és a Földgömb iránt. Gyakran nézegették, hogy mi, hol található, hogyan, milyen közlekedési eszközzel lehet oda eljutni.

A külföldi gyermekeken látszott, hogy nagy örömmel töltötte el őket, amikor hazájukról beszélgettünk. Lelkesen mutatták meg a térképen és szóltak hozzá a témához.

A projektet követő hetekben a téma még tovább fejlődött a gyermekek kreativitása által. Játékkukban megjelent a cowboy élet. Lassóztak, játékból vadlovakat fogtak be és szelídítettek, mint az amerikai őslakos indiánok, valamint a csoportszobában található eszközökből indián kenut készítettek és eveztek benne.

Az elmúlt két hétnek nagyon jó szemléletformáló hatása volt a csoportban, közelebb hozta a különböző nemzetiséghez tartozó gyermekeket egymáshoz. A sok érdekes és pozitív élmény hatására a csoport nyitottabbá, érdeklődőbbé vált a különböző nemzetek iránt. A kolumbiai-magyar kislány arcán látható volt az öröm, amikor édesapja hazájáról beszéltünk, és a többi gyermek is rendkívül pozitív módon viszonyult a nemrég megismert ország iránt.

Végül szintén ennek a projektnek köszönhető az a váratlan siker, hogy az a kisfiú, aki eddig szinte egyáltalán nem rajzolt magától, számára a kincskeresés és a kincses térkép jelentette azt a motivációt, aminek hatására elkezdett ő is többet rajzolni.

2. A projekt részletes bemutatása

Előkészületek, tájékozódás az országok nevezetességeiről

A csoportomba jelenleg három külföldi gyermek jár: egy török kisfiú, egy albán kislány és egy kolumbiai magyar kislány. Ezért a projektet alapvetően e három ország köré építettem fel, kiegészítve az Amerikai Egyesült Államokkal. Az USA-t két okból kifolyólag vettem bele a témába. Az egyik, hogy Kolumbia az amerikai kontinensen helyezkedik el, a másik pedig, hogy Colorado államban van magyar ismerősöm, akivel fel tudtuk venni a kapcsolatot egy plusz érdekességként a gyerekek számára. Azonban nem csak a saját csoportomba járnak külföldi gyermekek, ezért említés szintjén a többi csoportba járó külföldi gyermek országát is megkerestük a térképen és megismerkedtünk nemzetük zászlójával.

A projekt indulását megelőzően kutatómunkába kezdtem és összegyűjtöttem Törökország, Albánia és Kolumbia jellegzetességeit, ami érdekesség lehet a gyerekek számára. A helyi nevezetességekről, épületekről, tájakról, látnivalókról képeket gyűjtöttem, a képeket rövid leírással egészítettem ki. Megnéztem, hogy mik a tradicionális ételek, szokások, zenék és egyéb érdekességek az egyes országokban.

1. nap – A téma bevezetése

A témát a „Brainbox” nevű játék „Világutazó” című változatával vezettem be. A dobozban nagyon sok országról találhatóak jellegzetes, az adott országra jellemző képek. (A doboz tartalmát kiválogattam, és leszűkítettem azokra az országokra, amikkel foglalkozni szerettem volna.) A képes kártyák másik oldalán az adott képhez tartozó kérdések olvashatóak. A játék lényege, hogy 10 másodpercig nézhető egy adott kép, majd emlékezetből kell válaszolni a hozzá tartozó kérdésekre. Ennek a játéknak más változatait már ismerték a gyerekek, a játékszabály nem volt idegen számukra, ráadásul az egyik legkedveltebb játéknak is számít a csoportban, ezért gondoltam éppen ezzel bevezetni a témát. Jó lehetőséget kínált arra, hogy játék közben az összes ország helyét meg tudtam mutatni a térképen, és az óvodánkba járó külföldi gyerekek zászlói felkerültek a térképre. A játék során sokat beszélgettünk az egyes országok jellegzetességeiről, nevezetességeiről, pl.: Kína jellegzetes motívuma a sárkány, megnéztük a Szabadság-szobrot, megbeszéltük, hogy az USA-ban található és aki hajóval utazik oda, ezt a szobrot pillantja meg először a parton. Láttunk képet a francia Eiffel-toronyról, megnéztük az olaszországi Velencét, megbeszéltük, hogy az Antarktisz a sarkvidék, ami gyakorlatilag az emberek számára élehetetlen.

1. kép: Brainbox játék

(Forrás: saját fotó)

A játék elérte célját, a gyerekeket nagyon motiválta a téma: rajzoltak magyar zászlót, várakat magyar zászlóval, még csatajelenetet is. Utóbbira spontán építettem, és meséltem pár mondatot nekik arról, hogy nagyon régen volt olyan időszak, amikor itt a mi országunk területén is laktak törökök, ezért felfedezhetőek hasonló szavak a két ország nyelvében (pl. a magyar alma törökül elma).

Szintén a téma bevezetésének részét képezte a Kirgiburgu című mese (2. számú melléklet). A történet lényege, hogy a kislány hazamegy az óvodából és halandzsa nyelven kezd beszélni az anyukájának, mert az oviban azt játszották, hogy így tudnak idegen nyelven kommunikálni egymással. Nagyon tetszett a gyerekeknek a mese humoros kezdése a halandzsa nyelvvel. A történet második felében azonban a kislány apukája elmagyarázza, hogy van nagyon sok ország, ők különböző nyelveket beszélnek és van egy közös nyelv, mint például az angol, aminek segítségével a különböző népek tényleg tudnak kommunikálni egymással.

A mese után ismét elővettük a térképet, és a külföldi gyerekeink megmutatták rajta saját országukat. Ez egy nagyon pozitív élmény volt számukra, ezért büszkén mutatták be, merre van a hazájuk.

Még ugyanezen a napon születésnap köszöntés is volt a csoportban, ami szintén egy nagyon jó visszacsatolás volt arra, hogy a gyerekeket mennyire megihlette a téma, mennyire megtetszett nekik, mert legtöbben azt kívánták az ünnepeltnek, hogy jusson el valamelyik – a délelőtt folyamán említett – országba.

2. nap – Török nap

A kedd mindig a „torna nap” a csoportban, délután pedig a csoportba járó török kisfiú 16 éves nagy testvére érkezett hozzánk vendégségbe, hogy bemutassa nekünk Törökországot.

A tornafoglalkozás fő célja a délutáni török program előkészítése volt, ehhez választottam a futás tempóváltással, fokozófutás és a helyből távolugrás gyakorlatait. A foglalkozás keretjéteként „felszálltunk” a repülőre, és eljátszottuk, ahogy elindul a kifutón egyre gyorsabban, majd végül felemelkedik, aztán leszállás előtt lassít, és szép lassan megáll, majd megérkezünk játékból Törökországba. Igazi török zenére táncoltunk török táncmozdulatokkal. A helyből távolugrás keretjátékát úgy valósítottam meg, hogy leraktam a földre az óvodánkba járó külföldi gyermekek országának zászlóit egymás után. A sorrendet az alapján határoztam meg, hogy melyik ország milyen messze van Magyarországtól. A legközelebbi került legközelebbre, a legtávolabbi ország pedig legmesszebbre.

2. kép: Helyből távolugrás

(Forrás: saját fotó)

A gyerekek felsorakoztak a zászlósor mögé, és felírtuk, ki melyik országig tudott elugrani. A játék a mozgásfejlesztésen túl arra is nagyon jó volt, hogy játékos formában szerezhettek a gyerekek ismeretet arról, mely országok vannak közelebb és távolabb Magyarországhoz képest. Majd „hazautaztunk” repülővel és itthon pedig eljátszottunk egy magyar népi játékot is zárás-képp.

A délutáni török vendég igazi érdekesség volt a gyerekek számára. A bemutató nagyon jól sikerült. Láttunk képeket Törökország tájairól, nevezetességeiről, sőt még néhány Törökországban készült családi fotót is megnézhattünk. Fotók és elbeszélés alapján megismerkedtünk a török ételekkel, sőt a lokum nevű török csemegét pedig meg is kóstolhattuk, amit egyenesen Törökországból hoztak nekünk.

3. kép: Török édesség

(Forrás: saját fotó)

Azt is megtudtuk, hogy vannak olyan török szavak, amik nagyon hasonlítanak a magyarra, pl. pamut – pamuk. Megtanultuk hogyan köszönnek a törökök: „merhaba”, ami a köszönést jelenti találkozáskor, „güle-güle” pedig az elköszönés. Kipróbáltunk közösen egy török népi táncot igazi török népzenere, végül pedig eljátszottunk egy magyar népi játékot és magyar néptáncot, amibe bevontuk török vendégünket is.

3. nap – Amerika felfedezése, (angol dal megtanulása)

Ez alkalommal a gyerekek egy rendhagyó ének foglalkozáson vehettek részt, melynek célja, hogy egy igazi angol nyelvű dalt tanuljanak meg, bevezetve ezzel a következő megismerésre szánt országot, Amerikát. A dal öt kiskacsáról szól, akik elkóborolnak a kacsamamától, és mindig eggyel kevesebb tér haza, majd a végén a kacsamama megtalálja mind az ötöt. Mivel a dal angol nyelvű, a könnyebb megértés érdekében először megmutattam a dal kisfilmjét, majd megbeszéltük miről is szól. Ezt követően a dalt bábok segítségével énekeltük és játszottuk el.

4. kép: „Five little ducks” című dal eljátszása ujjbábokkal

(Forrás: saját fotó)

Éneklés után megbeszéltük, hogy melyik országokban beszélnek angolul (Anglia és Amerika), végül pedig amerikai countryzenére táncoltunk.

Mivel igazán jó óvodásoknak szóló mesét nem találtam Amerika felfedezéséről, ezért magam írtam egyet és a szőnyegen meseszerűen eljátszottam Amerika felfedezését és egy saját költésű versikével előkészítettem a másnapi videócsvevegést. Ezt követően igazi Coloradoban készült fotókat és videókat tekintettünk meg, amelyeket a kint élő ismerősöm küldött át. A képek és videók segítségével ismerkedtünk kicsit az ottani tájjal, állatokkal, nevezetességekkel, és annyit elárultam a gyerekeknek, hogy másnap igaziból is fel fogjuk venni a kapcsolatot Amerikával, azt azonban másnapig még nem árultam el miképp, hogy maradjon meglepetés.

4. nap – Amerika felfedezése, Videócsvegeés élőben Coloradoból

Már reggel elkezdttük nézegetni a Földgömböt a csoportban, megkerestük, hol vannak az egyes országok, megnéztük hogyan forog a Föld, hogyan világítja meg a Nap, mikor van nappal és éjszaka. Láthattuk, hogy amikor nálunk nappal van, akkor a Föld túloldalán – pl. Amerikában – éjszaka, és ugyanez fordítva. A szőnyegen kialakítottuk a kontinenseket és megépítettük az Európát és Ázsiát összekötő Boszporusz hídját, amit a török délutánon vendégünk mutatott fényképen.

A délelőtti játék folyamán ismét felfedezttük Amerikát az előző napi mese után játékos szerepjáték formájában is. Megismertük az őslakó Indiánok életét, amiből egy szuper indiános szerepjáték alakult ki: sátrat építettünk, "tüzet" raktunk, a tűzrakó helyen "főztünk", kiskertben növényeket termesztettünk, ruhát "mostunk" a folyóban, horgásztunk, Amerikából származó ételeket termesztettünk, ettünk – játékból – kukoricát, burgonyát stb.-t. Majd ezek után Amerikával a kapcsolatot igaziból is felvettük videócsvegeésen keresztül. Egy kint élő magyar barát-nőm mesélt nekünk az ottani életről (időjárás, ételek, vadon élő állatok stb.). A végén a gyerekek kérdéseket tehettek fel, aki szerette volna, még azt is megkérdezhetette, hogy hogyan mondják a kedvenc játékát angolul és persze azt is megtanultuk, hogyan köszönünk angolul. Azok a gyerekek, akik járnak hozzám külön óvodai angol foglalkozásra most lehetőséget kaptak, hogy idegen nyelvi ismereteiket igaziból kipróbálhassák. Volt, aki elég bátor volt, és be is mutatkozott angolul. Végül pedig amerikai és dél-amerikai zenékre táncoltak a gyerekek hihetetlenül jó hangulatban.

5. kép: Videóhívás Amerikába

(Forrás: saját fotó)

5. nap – Megismertük Albániát

A délelőtt első felében vízfestékekkel megfestettük azoknak az országoknak a zászlóját, ahonnan érkeztek gyerekek az óvodánkba. A gyerekek maguk választhatták ki, hogy melyik ország zászlóját szeretnék megfesteni. A kész produktumokat pedig kitettük a csoportszoba előtti falfelületre, ahol mindenki megcsodálhatja.

Miután elkészültek az alkotások, leültünk a szőnyegre és az általam összegyűjtött anyag segítségével megismerkedtünk Albániával. Néztünk képeket az ország különleges tájairól, ételeiről, és megkérdeztük az albán kislányunkat, melyik étel a legfinomabb. Ezt követően a délelőtti gyümölcsözés alatt albán bureket kóstoltunk.

6. nap – Ismerkedés Kolumbiával

Már a reggeli órákban spontán ismét beindult az indiános szerepjáték a szőnyegen, ami az egész délelőtt folyamán kitartott. A délelőtti játékidő végén megismerkedtünk a kolumbiai magyar kislányunk édesapjának lakóhelyével is. Szintén megnéztük, hogy milyen jellegzetes tájak és épületek találhatóak arra és elmondtam néhány érdekességet is az ott élő emberekről.

Ezt követően ismét egy meglepetés következett. Az előző tanévben még nem csak egy, hanem két török kisfiú is járt a csoportunkba, egyikük azonban egy évvel ezelőtt elköltözött Romániába. A gyerekek azonban emlékeznek rá, mind a mai napig beszélnek a kisfiúról, ezért úgy gondoltam örülnének, ha valamilyen formában ismét kapcsolatba kerülhetnének vele. Felkerestem tehát a kisfiú édesanyját, és megkérdeztem, hogy küldenének-e egy rövid, pár perces videóüzenetet a csoportnak. Az anyuka és a gyermek is nagyon örült a felkérésnek és boldogan küldtek nekünk videóüzenetet, amit a csoportomba járó gyerekeknek le is játszottam. Ők szintén nagyon örültek, hogy láthatták korábbi társukat és hallhattak felőle, aki arról is mesélt nekik, mi a kedvenc étele Romániában és hogy hogyan érzi magát az ottani új oviban. A kedves üzenet megtekintése után mi is készítettünk egy videóüzenetet válaszképpen, amiben a gyerekek sorban elmondták jókívánságaikat korábbi külföldi pajtásuknak.

Mіндеzek után megbeszéltük ki az, aki járt már külföldön, és a gyerekek meg is mutathatták – a szülőktől előzetesen bekért – saját külföldi fotóikat társaiknak és mesélhettek élményeikről.

6. kép: Külföldi nyaralás bemutatása

(Forrás: saját fotó)

7. nap

Az indiános szerepjáték továbbra is folytatódott, ám ezúttal kiegészült új tartalommal is. A játék szerint kincskereső európaiak léptek Amerika földjére, ehhez pedig kincskereső térképekre volt szükség, amit nagyon sokan el is készítettek.

A tornafoglalkozás főgyakorlata a kétkezes alsó, egykezes felső dobás volt rongylabdával, amit természetesen szintén átszőtt az interkulturális hangulat. Aranyosi Ervin Álomutazás című versére indult el a repülőnk Albániába, ahol leszálláskor mindenkinek meg kellett keresni a poggyászát. Ezek voltak a rongylabdák, de mivel a repülőre túl sok csomagot nem lehet vinni, ezért mindenki csak egy poggyászt vihet magával. Az albán népzenere történő rongylabdás bemelegítés után felsorakoztak a gyerekek az ismét földre helyezett országzászlók mögé, és megnéztük, ki melyik országig tud eldobni. (Az országok zászlója szintén abban a sorrendben voltak lerakva, amilyen messze vannak Magyarországtól.)

8. nap – Kooperatív csoportmunka

A reggeli órákban mikrocsoportokban az elmúlt másfél hétben megismert országok képeit nézegettük és rendeztük őket aszerint, hogy melyik kép melyik országhoz tartozik. Az országokat a földgömbön is megkerestük!

Az egyik kisfiú spontán játék közben Java építőből repülőt készített. Azonnal megragadtam a lehetőséget, hogy beépítsem és tovább vigyük a gyermek ötletét. Építettünk neki kifutó pályát,

megmutattam, hogyan száll fel és le egy repülő, ez után a gyerekek is kipróbálhatták. Ehhez bekapcsoltam Korda György – Reptér című dalát, ami tovább fokozta a reptéri hangulatot. A gyerekek sorba próbálták ki a felszállást a játékrepülővel, a többiek pedig táncoltak.

A délelőtti fennmaradó részében kooperatív csoportmunka vette kezdetét, ami egyúttal a projekt lezárása is volt. A feladat megkezdése előtt négy csoportot alakítottam ki. A csoportalakítás során ügyeltem arra, hogy a gyermekek képességeik alapján arányosan legyenek elosztva, valamint külön figyeltem arra, hogy a külföldi gyerekek saját országuk csapatába kerüljenek, ezzel is elősegítve motivációjukat és érvényesülésüket a csoportban. Azt a 4 országot rajzolták meg a gyerekek csoportmunkában, amikkel a legkiemeltebben foglalkoztunk a projekt során: Törökország, Albánia, Columbia és Amerika. A négy asztra kikészítettem a színes ceruzákat, valamint az országok zászlóját és képeit, amiket az elmúlt 2 hétben többször nézegettünk és beszélgettünk róluk. A csoportokat – a képességek arányos elosztásán túl – aszerint alakítottam ki, hogy korábban mit mondtak a gyerekek, melyik országba szeretnének elutazni (ezzel is támogatva belső motivációjukat a feladat iránt). A csoportmunka előtt repülőjegyet kaptak, és meg kellett nézniük, melyik országba szól a jegyük, ahhoz az asztrához kellett leülniük. Így alakultak ki a csoportok. A kooperatív csoportmunka során nagyon szépen kommunikáltak egymással, elkérték egymástól a ceruzát, megbeszéltek ki melyik részét rajzolja a képnek. Igazán nagyon szép alkotások születtek, nagyon jól ábrázolták az adott ország jellemzőit és a külföldi gyerekek is aktív részt vállaltak saját országuk elkészítésében.

7. kép: Kooperatív csoportmunka produktuma – országok

(Forrás: saját fotó)

9. nap – Levezető játékok, látogatás a Könyvtárba

A könyvtári látogatás előtt még játszottunk néhány témához kapcsolódó játékot. Az első játékban a négy ország zenéit felváltva játszottam le. A gyerekeknek arra kellett táncolni, azokkal a jellemző mozdulatokkal, ahogy az adott országban táncolnak. Amikor elhallgatott a zene, párt kellett keresni, és annak az országnak a nyelvén köszönni egymásnak, amelyik ország zenéje szólt. Ezt követően leültünk a szőnyegre és szópostát játszottunk azokkal az angol szavakkal, amiket az előző heti amerikai videócsevegés alatt megismertünk.

A könyvtárlátogatás számomra nagyon érdekes és rendkívül pozitív élmény volt. A témája ugyan nem az interkulturális neveléshez kapcsolódott, a gyerekek a végén sorban választották kölcsönzésre az indiános és refteres ismeretterjesztő gyermekkönyveket.

3. Reflexió

A Népek, nemzetek projekt rendhagyó témának számít a csoportban, ez volt az első alkalom, hogy ilyen jellegű projektet terveztünk. Ebből kifolyólag a projektet megelőző tervezőmunka is alaposabb felkészülést igényelt. A projekt egyik kiemelt célja az volt, hogy a külföldi gyerekek jobban otthon érezzék köztünk magukat. A magyar gyermekek körében pedig egyfajta szemléletformálást szerettem volna elérni, amely hatására bennük is pozitív attitűd alakul ki a különböző nemzetek, az idegen kultúrák iránt. A téma feldolgozása során figyelembe vettem a csoport sajátosságait, ezért kiemelten azokkal az országokkal foglalkoztunk, ahonnan érkeztek hozzánk gyermekek.

A projekt elérte célját. Azon túl, hogy a gyerekek ismeretei gyarapodtak a témában, saját élményeiken keresztül is megtapasztalhatták, milyen jó dolog nyitni mások felé, megismerni a sajátjától eltérő népeket, országokat.

A szervezési időszakban sok eszközt és ötletet gyűjtöttem össze. A külföldi vendégeinkkel (török nagytestvér, Amerikában élő ismerős, Romániában élő korábbi csoporttárs) már jó előre megbeszéltem az időpontot és a témákat annak érdekében, hogy a foglalkozáson minden zökkenőmentes legyen. A tervezett tevékenységeket előre napra pontosan beosztottam, hogy melyik nap mi lesz a program. Ezt persze rugalmasan változhatott attól függően, hogy a gyerekek éppen mire voltak fogékonyak, vagy milyen ötlettel egészítették ki a tervemet.

A gyerekek motivációját szinte töretlenül fenn tudtam tartani a téma iránt. Ennek több oka is volt: maga a téma is érdekes és legfőképp újszerű volt számukra, mert ilyen projektünk eddig

még soha nem volt azelőtt. További motivációt jelentettek számukra az érdekes eszközök, a változatos tevékenységek, továbbá, hogy az ő ötleteiket is beépítettük a projektbe.

A témára való ráhangolódást segítették az érdekes eszközök (földgömb, térkép, zászlós dekoráció, fényképek az országokról, Brainbox játék színes képei), valamint, hogy sokat beszélgettünk is a témáról. A hangulatos zenék, a „Kirgiburgu” és az „Amerika felfedezése” című mesék is mind jól megalapozták a hangulatot. A projekten belül egy-egy új téma bevezetését igyekeztem mindig jól előkészíteni. Ilyen volt például, amikor Amerika „felfedezése” előtt angol nyelvű dalt tanultunk a zenekörben. Az amerikai videóhívást coloradói fényképekkel készítettem elő, valamint egy titokzatos utalással arra, hogy másnap lesz valami különleges meglepetés arra vonatkozóan, hogyan vesszük fel Amerikával a kapcsolatot. A török délutánt pedig az aznap délelőtti tornafoglalkozáson alapoztam meg azzal, hogy játékból Törökországba utaztunk és török zenére táncoltunk, a kooperációs csoportmunkát pedig a „repülőjegyek” kiosztása előzte meg, aminek segítségével kialakultak a csoportok.

Nagyon jó hangulat volt végig a csoportban. A gyerekek az egész projekt ideje alatt vidámak voltak és nyitottak. Saját ötleteiket is bátran tették hozzá, mert egy vidám, nyugodt, kiegyensúlyozott és támogató, bátorító légkört biztosítottam számukra és partnerként kezeltem őket. A projektben az egész csoport aktívan részt vett, mindenki megtalálta a maga számára érdekes tevékenységet (építkezés, rajzolás, mesejáték stb.). A közös tevékenységekbe és a szerepjátékba, még azok is szívesebben bekapcsolódtak, akik egyébként gyakran magányosabban szeretnek tevékenykedni. A spontán helyzetek adta lehetőségeket igyekeztem mindig kihasználni. Például amikor a gyerekek teljesen spontán, maguktól sátrat kezdek építeni a szőnyegen, javasoltam nekik, hogy lehetne ez akár egy indián sátor is, amikben régen éltek Amerikában, és ebből kialakult egy több napon át tartó indiános szerepjáték, amelyben hagytam kibontakozni a gyerekek kreativitását, de közben ötleteimmel segítettem a játék folyamatos tovább fejlődését.

Az indiános szerepjáték, a tornafoglalkozások keretjétekai, a témához kapcsolódó építőjátékok mind-mind hozzájárultak a gyerekek ismereteinek gyarapításához, a játékos felfedezéshez a tanulási folyamat során. A tornába beleszótt környezeti és matematikai tartalommal (számlálással, hogy hány országgal arrébb ugrottunk), a zenével, tánccal történő mozgásfejlesztéssel, a játékba épített vizuális tartalommal (kincses térképek készítése játék közben) a foglalkozások során megvalósult a komplexitás.

A gyerekeknek lehetőségük volt olyan aktív tapasztalatokat szerezni, amelyek kapcsolódtak a külvilághoz. Ide tartozik többek közt a török délután, amikor egy igazi külföldi elbeszéléseit

hallgathatták saját országáról, török népzene hallgathattak és kipróbálhatták a török néptáncot is. Az amerikai videóhívás, a Romániából érkező videóüzenet, a külföldi ételek kóstolása szintén mind jó kis kitekintésnek, aktív tapasztalatszerzésnek számított. Modelleztük továbbá azt is, hogyan alakulnak a napszakok a Föld két oldalán (zseblámpa és a földgömb segítségével).

A gyermeki kreativitás több területen is megfigyelhető volt a projekt során, mint például: Boszporusz-híd megépítése, zászlók építése Duplóból, rajzok készítése a témában, kincskereső játék, indiános szerepjáték.

A gyerekeknek lehetőséget biztosítottam arra, hogy maguk is részt vegyenek a téma alakulásában. Erre az egyik legjobb példa az indiános szerepjáték, amit én eredetileg egyáltalán nem is terveztem. Egy másik példa, amikor Amerika felfedezése kapcsán Vangelis: Conquest of paradise (*A paradicsom meghódítása*) című zeneszámát hallgattuk, a gyerekek kérése volt, hogy játsszuk el közösen a mesét, mert a zene megihlette őket.

Megfigyelhető volt több alkalommal is a gyerekek közti együttműködés, amely az alábbi módokon valósult meg: A kooperatív csoportmunka során szépen osztozkodtak a ceruzákon, megbeszélték ki melyik részt rajzolja, ötleteket adtak egymásnak. Az indiános szerepjátékban közösen raktak tüzet, együtt főztek, halásztak. Felosztották egymás közt a feladatokat. A fiúk halásztak, a lányok pedig a sátonál megsütötték. A fiúk lovakat fogtak be, vadászni mentek, a lányok a földeket művelték. A kincskereső játékban pedig térkép szerkesztéskor együtt gondolkodtak, közösen próbálták kitalálni, milyenre rajzolják, hol legyen a kincs.

8. kép: Kincses térképek készítése közösen

(Forrás: saját fotó)

A projekt során többször volt lehetőség közösségformáló helyzetek kialakítására. Ilyen alkalmak voltak például a közös táncok, a köszönős játék különböző nyelveken, a családi nyaralásokon készült fényképek segítségével a saját élmények elmesélése, a közös videóüzenet elkészítése, valamint a kooperációs csoportfeladat.

A két hét alatt a gyerekek motoros, értelmi, kommunikációs, és szociális képességei egyaránt fejlődtek. A táncos tevékenységek során fejlődött ritmusérzékük, tornán térbeli tájékozódásuk, ugrásuk, kétkezes alsó dobásuk. A rajzolás, festés és az építőjáték finommotorikájukat ügyesítette. A különböző csoportosítások, megfigyelések segítségével fejlődtek értelmi képességeik. A mesejáték és a szerepjáték képzeletük, kreativitásuk fejlődését segítette elő, a zászlók megfigyelése és festése közben figyelmük és koncentrációjuk egyaránt javult. A beszélgetőkörök, valamint a mese segítségével szókincsük gyarapodott, saját élményeik mesélése közben kifejezőkészségük javult. Társas kapcsolataik alakulására jó hatással volt a párkereső játék, valamint a közös alkotó tevékenységek és a szerepjáték. Együttműködésük, segítőkészségük, toleranciájuk, empátiájuk, valamint szociális érzékenységük a kooperatív tevékenység közben egyaránt fejlődött, miközben együtt dolgoztak egy közös célért.

A közösen átélt pozitív élmények segítették a külföldi gyerekek integrációját is. A csoportfeladatban az által, hogy a külföldi gyerekeket saját országaikhoz raktam be, lehetőségük volt arra, hogy országának ismereteit – tehát többlettudását a témában – hozzátegye a közös produktumhoz. A családi nyaralásokon átélt élményeik megosztása szintén elősegítette integrációjukat, hiszen az élmények megosztásakor lehetnek közös pontok a csoporttal (pl. más is járt már abban az országban, látta azt a tájat stb.), ami elindíthat utána egy beszélgetést vagy egy közös játékot.

A hátránykompenzáció érdekében olyan tevékenységeket is igyekeztem beépíteni, amelyekben a hátrányosabb helyzetű vagy a magyar nyelv hiánya miatt hátrányban lévő gyerekek képessége, tudása, képességei kiemelkedhet (pl. zenés, mozgásos percek, mert a török kisfiú nagyon ügyesen táncol; az albán kislány pedig festésben nagyon precíz). A kooperációs csoportmunka során pedig heterogén összetételű csoportokat hoztam létre képességek szerint és külön figyeltem arra, hogy szinte mindegyik csoportban legyen egy külföldi gyerek. A csoportok kialakításánál az egyéni képességek mellett figyelembe vettem a gyerekek érdeklődését, esetünkben, hogy melyik országba szeretnének eljutni, melyik ország keltette fel érdeklődésüket leginkább. A külföldi gyerekeket pedig saját országaikhoz soroltam be.

A projektben a szülők is abszolút partnerek voltak, bármit kértem, örömmel segítettek. Amikor a török délutánt szerveztük, megkértünk mindenkit, hogy aznap délután 16 óra előtt lehetőség

szerint senkit ne vigyenek haza. Rögtön küldött mindenki családi fotót, akinek a gyereke járt már külföldön. A török anyukától kaptunk ajándékba igazi, Törökországból érkezett édességet, hogy megkóstolhassák a gyerekek. A csoportban meghallgatott zenét otthon is bekapcsolták a gyerekeknek és közösen is hallgatták.

Számomra nagyon pozitív volt ez a két hét, mert azt láttam, hogy a külföldi gyerekek nagyon jól érezték magukat, jól esett nekik és szüleiknek egyaránt, hogy foglalkoztunk az ő saját országaikkal. A magyar gyerekek sokkal nyitottabbá, toleránsabbá és elfogadóbbá váltak a másik kultúrákból érkező társaik iránt. Játékukban azóta is gyakran megjelenik a téma (pl. utazás repülővel vagy hajóval valamilyen országba, beszélgetnek külföldi csoporttársaik országairól). Nem utolsó sorban, a csoportomba járó gyerekek szüleivel eddig is jó volt a kapcsolatom, de a projekt ideje alatt a sok pozitív szülői visszajelzés után úgy érzem még sokkal jobb lett.

Legközelebb talán még hosszabbra tervezném a projektet, mert lett volna még benne tartalom és a gyerekek is fogékonyak lettek volna rá, hiszen még utána nagyon sokáig megjelent ez a téma a játékukban. Kicsit ismerkednék azokkal az országokkal is, amiket a gyerekek mondtak, hogy szeretnének oda elutazni, illetve ahol már jártak, hogy társaik is jobban megismerhessék azokat. Végül több egyéni, személyre szabott differenciálással készülnek, ami még hatékonyabban segíti a gyerekek képességeinek fejlődését, valamint a külföldiek integrációját.

Jelen projektet sikerült még tovább vinni és beleépíteni az ezt követő témákba is. A közlekedés hetében például megbeszéltük, hova, melyik országba lehet utazni hajóval, repülővel. Farsangon az egyik kisfiú cowboynak öltözött. Megbeszéltük, hogy hol élnek cowboyok, amiből szintén kialakult az indiános szerepjáték kiegészülve a cowboy-os állattartással. A játékban az indiánok kenuval közlekedtek, játékeszközökből kenut készítettek, később dobozból készítettünk kenut és hozzá régi seprűből evezőket.

4. ZÁRÓ GONDOLATOK, ÖSSZEGZÉS

A multikulturális társadalmak egyre inkább életünk részévé válnak. Attól a pillanattól fogva, hogy erre értékünként tekintünk, rengeteg pozitív tapasztalattal gazdagíthat bennünket. Lehetőségünk nyílik testközelből megismerni idegen kultúrákat, más népek jellegzetességeit és nem utolsósorban kiváló lehetőség az idegen nyelvtanulásra is. Ahhoz azonban, hogy ez az együttélés sikeres legyen, szemléletváltásra van szükség. A kisgyermek még nagyon nyitott, jól formálható, nincsenek tele előítéletekkel, ezért ezt a fajta szemléletformálást már egészen kicsi korban célszerű elkezdeni. Ennek a szemléletformálásnak a megvalósításához nyújthat nagy segítséget a projektmódszer alkalmazása a nevelési-oktatási intézményekben. A projektben minden tudományág egyszerre van jelen, ez által sokoldalúan, komplex módon képes fejleszteni a gyermekek készségeit, képességeit és gyarapítani tudásukat.

A pedagógus szerepe kulcsfontosságú az interkulturális nevelés és a sikeres projekt megvalósításához egyaránt. Részéről a hagyományos irányító szerepet felváltja egy segítő, háttérből támogató, úgynevezett facilitátor szerepkör. Szükség esetén segíti, támogatja a tanulókat, de alapvetően hagyja őket kibontakozni. A példamutatás, a jó szervezőképesség szintén kiemelt fontossággal bír. Ha a gyerekek a pedagógus részéről egy nyitott, befogadó magatartást látnak a más kultúrából származó társaikkal szemben, az ő hozzáállásuk is pozitív irányba fog változni. Nagyon fontos részéről a rugalmasság, a rugalmas szervezőképesség, hogy bármikor képes legyen építeni a gyerekek ötleteire és beépíteni azokat a tervezett tevékenységek közé.

Jelen projekt is azt bizonyítja, hogy ez a módszer valóban alkalmas a hátránykompenzációra és a sikeres integráció elősegítésére. Mindehhez hozzájárul, hogy mindenki megtalálja benne a maga érdeklődésének megfelelő tevékenységeket, hogy figyelembe veszi a gyermekek ötleteit és épít rájuk megtalálva és fenntartva ezáltal belső motivációjukat. Ezek segítségével hamar kiderül, hogy ki, miben ügyes vagy kiemelkedő, mik az erősségei, felszínre hozza a bátortalanabb, visszahúzódóbb, esetleg peremhelyzetűbb gyermek képességeit is. Lehetőség nyílik olyan szituációkat teremteni, amelyekben ezeket a képességeiket a gyerekek meg is mutathatják elősegítve ezzel tudásuk gyarapodását, társas kapcsolataik alakulását.

Összességében egy nagyon sikeres projektet van mögöttünk, ahol gyermek és pedagógus egyaránt felszabadult volt, vidám és oldott légkörben teltek a mindennapok. A tevékenységek sokszínűsége mindig kínált valami újat, a különböző nemzetiségű gyermekeket közelebb kerültek egymáshoz, és nem mindennapi élményekkel gazdagodtak a két hét folyamán.

Véleményem szerint ne féljünk az interkulturális neveléstől, a külföldi, magyarul nem beszélő gyermektől a csoportban. Rengeteg pozitív dolgot kínál, amelyből gyermek és felnőtt egyaránt tanul és életre szóló pozitív élményeket szerezhetnek.

5. IRODALOMJEGYZÉK

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról In: Net Jogtár honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <https://net.jogtar.hu/printiframe?docid=a1200363.kor&targetdate=&printTitle=363/2012.%20%28XII.%2017.%29%20Korm.%20rendelet&referrer=https://www.google.com/>
- A multikulturális nevelés. In: Fejlesztés kisgyermekkorban [online] [2023. 01. 08.] > URL: https://www.kisgyermekfejleszt.es.hu/cikk_119_a-multikulturalis-neveles
- Az Európai Unióról szóló Szerződés (EUSz) / Maastrichti Szerződés. 126. cikk. Az Európai Unió hivatalos honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>
- Barabási Tünde - Demény Piroska - Stark Gabriella: Gyakorlatközelben - A projekt-módszer óvodai alkalmazása. Ábel Kiadó, 2012.
- Childhood Education. In: National Forum honlapja [online] [2023. 04. 02.] > URL: <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Ogletree,%20Quinina%20Implementing%20Multicultural%20Practices%20in%20Early%20Childhood%20Education.pdf>
- dr. Pásztor Miklósné: Hátrányos helyzetű 3–7 éves korú gyerekek integrált óvodai nevelése. A Biztos Kezdet Óvodai Program háttér tanulmányai, 3. kötet. Az inter- és multikulturalitás elmélete. In: Kisebbségkutató.tk honlapja [online] [2023. 01. 08.] URL: <https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/multikulturalizmus/Tanulmanyok3.pdf>
- Forray R. Katalin: A multikulturális/interkulturális nevelésről. In: Real.mtak honlapja [online] [2022.11.27.] > URL: http://real.mtak.hu/60616/1/EPA00011_iskolakultura_2003_06_07_018-026.pdf
- Honfi Anita – Komlódi Nóra: Projektpedagógia „Vezérfonal”. Műszaki Könyvkiadó Kft, 2010.
- Inês Mendes Erse Alves: Teaching multiculturalism in a preschool classroom. [online] [2023. 04. 04.] > URL: https://comum.rcaap.pt/bitstream/10400.26/19165/1/26_06%20-%20In%C3%AAs%20Mendes%20Erse%20Alves-%20Thesis%20Final-Final%20Print.pdf

- Juliana Vinagre: Cultural diversity in preschool. [online] [2022. 11. 27.] > URL: <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:1319470/FULLTEXT01.pdf>
- Kiss Zoltán: Kihívások – sikerek – problémák. Az interkulturális nevelés megvalósulása egy VIII. kerületi óvodá-ban? In: Geecső Tamás – Kiss Zoltán: Az alkalmazott nyelvészet integritásának kérdései. Tinta Könyvkiadó, 2011. Bp.
- Kovács Barbara: Figyelj csak! Novum Könyvklub, Kaposvár, 2013. p. 92-96.
- Körmöci Katalin: Kézikönyv a projektszemléletű óvodai életről. Spirit Kiadó, 2012.
- L. Ritók Nóra: Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában Egy sikeres példa: Európa-projekt Berettyóújfalun. Budapest: Educatio, 2008.
- M. Nádas Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010.
- Mihály Regina: A zene szerepe a multikulturális nevelésben. In: Real Mtak honlapja [online] [2023. 03. 19.] > URL: http://real.mtak.hu/109657/1/2018_2_ART_001_Regina.pdf
- Morvai Mariann: Az interkulturális nevelés óvodai gyakorlata. Városi óvodák Fáy András lakótelepi tagóvodájá-ban. In: Városi Óvodák Pápa honlapja [online] [2023. 01. 08.] > URL: <http://varosiovodakpapa.hu/dokumentumok/az-interkulturalis-neveles-ovodai-gyakorlata.pdf>
- Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyermekben? Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp, 2002. p. 93.
- Quinita Ogletree and Patricia J. Larke: Implementing Multicultural Practices in Early Childhood Education. In: National Forum honlapja [online] [2023. 04. 02.] > URL: <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Ogletree,%20Quinita%20Implementing%20Multicultural%20Practices%20in%20Early%20Childhood%20Education.pdf>
- Szabó Edit – Erdélyi Erzsébet – Hegedűs Gábor – Victor András – Csirmaz Mátyás – Pompor Zoltán – Wagner Éva – Szabari Anikó: A projektpedagógia mint az integrált nevelés egy lehetséges eszköze. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, 2008.
- Torgyik Judit: Multikulturális tartalmak a pedagógiában. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest, 2008.

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Projektterkép

	Fejlesztési célok	Fejlesztési feladatok	Tevékenységek
Külső világ tevékeny megismerése	<p>Ismerkedés a tágabb környezetünkkel.</p> <p>Tapasztalatok szerzése tágabb társadalmi környezetben.</p> <p>A gyermekek ismerjék meg az őket körülvevő világot.</p>	<p>Alkalmazkodó, és együttműködő képesség fejlesztése a közös tevékenység során.</p> <p>A megismerő képességek, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Beleélő képesség fejlesztése szimulációs játék során.</p>	<p>Földgömb, világtérkép nézegetése.</p> <p>Brainbox – Világutazó játék.</p> <p>Idegen szavak elsajátítása.</p> <p>Tradicionalis ételek kóstolása.</p> <p>Ismerkedés, beszélgetés külföldi vendekkel (személyesen és online formában).</p> <p>Országok jellegzetességeinek megépítése különböző technikákkal és eszközökkel.</p> <p>Képválogatás.</p>
Vers, mese	<p>Gyermekek szemléletmódjának, világképének, belső képalkotásának formálása.</p> <p>Mese- és versélmény komplexitása.</p> <p>Saját vers és mesealkotás megalapozása változatos módszerekkel.</p>	<p>Gyermeki fantázia fejlesztése.</p> <p>Gyermekek látókörének bővítése, a világ sajátos megismerésének biztosítása.</p>	<p>Aranyosi Ervin: Álomutazás című vers.</p> <p>Kirgiburgu című mese.</p> <p>Amerika felfedezése című mese.</p>

	Érdeklődés felkeltése az idegen nyelvek iránt.		
Ének, zenehallgatás, gyermektánc	<p>Az éneklés megszerettetése idegen nyelven is.</p> <p>Érdeklődés felkeltése idegen nyelvű dal iránt.</p> <p>Dal által a zenei memória fejlesztése.</p> <p>Élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése.</p>	<p>Éneklési készség fejlesztése.</p> <p>Zenei memória fejlesztése.</p> <p>Erkölcsei nevelés a szabályok betartásával.</p> <p>Eszközökre való odafigyelés kialakítása.</p>	<p>Five little ducks</p> <p>Country zene</p> <p>Albán népzene</p> <p>Török népzene</p> <p>Columbiai zene</p> <p>Korda György – Reptér</p>
Rajzolás, mintázás, kézimunka	<p>Vizuális érzékelés, észlelés fejlesztése.</p> <p>A gyermeki élmény és fantáziavilág, képi kifejezőkészség fejlesztése.</p> <p>A látás és a kéz intelligenciájának kiművelése, fejlesztése.</p> <p>Kreativitás fejlesztése.</p> <p>Megfigyelő képesség fejlesztése</p>	<p>A közös alkotás során szociális érzelmek fejlesztése.</p> <p>A munka befejezésére való ösztönzés által kitartás, feladat tudat alakítása.</p> <p>A rácsodálkozás, alkotás és díszítőkedv kielégítése.</p> <p>A tevékenység iránti pozitív érzelmi viszony kialakítása.</p> <p>Az alkotói tevékenységekhez nyugodt, oldott légkör biztosítása.</p>	<p>Zászlók festése.</p> <p>Országok jellegzetességeinek megrajzolása kooperatív csoportmunkában.</p>

		<p>Belső képek gazdagítása.</p> <p>Gátlások kiküszöbölése.</p> <p>Együtműködési készség fejlesztése.</p> <p>Kommunikációs készség fejlesztése a közös munka során.</p> <p>Társas kapcsolatok alakulása.</p>	
Mozgás	<p>A gyerekek egészségének megőrzése.</p> <p>Mozgásműveltség formálása, fejlesztése.</p> <p>Mozgáskészség fejlesztése.</p> <p>Mozgásszükséglet kielégítése.</p> <p>Interkulturális ismeretek bővítése.</p>	<p>Alkalmazkodóképesség, tolerancia fejlesztése.</p> <p>Az együttjátzás örömeinek fokozása a futójátékok játszásának segítségével.</p> <p>Baleset elkerülésére való odafigyelés fejlesztése.</p> <p>Bátorság fejlesztése a főgyakorlat feladatai által.</p>	<p>Futás tempóváltással, Helyből távolugrás.</p> <p>Kétkezes alsó, egykezes felső dobás.</p>
Mindennapos mozgás	<p>A gyerekek egészségének megerősítése.</p> <p>A mozgás által a testi- szellemi teljesítőképeség fokozása.</p> <p>Mozgáskészség fejlesztése.</p> <p>Mozgásszükséglet kielégítése.</p>	<p>Baleset elkerülésére való odafigyelés fejlesztése.</p> <p>Egészség megőrzése, megszilárdítása.</p>	<p>Egyszerű tánclépek gyakorlása külföldi országok zenéire.</p>

	Pozitív attitűd kialakítása a különböző országok és kultúrájuk iránt.		
Anyanyelvi játék	Beszédkedv, belső motiváció felkeltése az idegen nyelvek iránt. Gyermekek érzelmi, értelmi fejlődésének segítése.	Hallásfejlesztés. A beszédszervek ügyesítése. Szókincsbővítés idegen nyelven.	Szóposta idegen nyelven.

2. számú melléklet: Meseszövegek

Kovács Barbara: KIRGIBURGU⁷⁴

- Csamigú bagima! – jelentette ki Móni.
- Mit mondtál? Nem értettem, nagyon zúg a porszívó! – felelte emelt hangon anya.
- Csamigú bagima! – ismételte meg Móni jó hangosan, majd az ablakhoz indult, hogy kirázza a portörlőt, ugyanis anyával éppen takarítottak. Anya kikapcsolta a porszívót, mert most sem értette, mit mondott, ezúttal szinte kiabálva, Móni.
- Na, most mondd! – nézett az ablaktól visszafelé lépkedő kislányra.
- Csamigú bagima – ismételte meg újra Móni –, iszimbiszi nuszimbuszi! – tette még hozzá.
- Aha... – mondta anya Móni huncut tekintetét fürkészsze.
- Vagyis?
- Csaff-csaff, tyipa – magyarázta Móni.
- Értem... szóval készen vagy a portörléssel?
- Nyufa, nyufa! – bólogatott komolyan a kislány.
- Cibaloba? Cacika? – kérdezte anya, belemenve a játékba.
- Nyufa! – bólított ismét Móni. – Döb-döb kama luma!
- folytatta kérlelő hangon, két kezét széttárva, anyára reménykedően tekintve.
- Hubbala bradika! – morrant anya szigorúan.
- Csimbilimbi ambilimbi – fogta nyafogóra a dolgot Móni.
- Simini sumini! – rázta meg a fejét anya nagyon határozottan. – Csipa csépa! Flux! – fejezte be mondandóját összeráncolt szemöldökkel, csípőre tett kézzel, szinte veszekedősen, haragosan.
- Ammitama, nyamma gamma – szomorodott a sírásig Móni. – Nyühühü-pühühü...
- Flux! Csimba! – tett pontot a vita végére anya, majd mind a kettőjükből kipukkadt a nevetés.

---

⁷⁴ Kovács Barbara: Figyelj csak! Novum Könyvklub, Kaposvár, 2013. p. 92-96.

– Hát ez jó játék volt! Most találtad ki? – kérdezte anya.

– Nem, nem én találtam ki, az oviban játszottuk. Tomi valami buta szöveget énekelt a mosdóban, amikor ebéd előtt a kezünket mostuk, és amikor Panni néni megkérdezte, mit énekel, azt mondta, ő most angolul énekel, de csak ilyesmiket mondott: áááj, vááj vééé, juuuu, juuuu, véééé... és akkor Panni néni elkezdett velünk olyan viccesen beszélni, mint mi most az előbb.

Először nem értettük, de aztán valahogy mégis mintha meg lehetett volna érteni, pedig az is csupa butaság volt. Nagyon nevtünk rajta, és akkor egészen lefekvésig csak így beszéltünk. És senki nem mondott semmi értelmeset, csak úgy csináltunk, mintha beszéltünk volna.

Mégis értettünk mindent. Például, amikor ettük a levest, és Panni néni felvette a nagy tálalótálat, a kezébe vette a merőkanalat, és hangosan azt kérdezte, hogy: „talibali pipikükü?”, mi nagyon nevtünk, de rögtön tudtuk, hogy azt kérdezi, ki kér még levest... és Zsóka, Istvánka meg Gábor fel is tette a kezét.

Alvás előtt pedig Timi azt kérdezte, hogy: „anyya mannya nyanya?”, akkor Panni néni azt mondta: „nyufa”, és akkor Timi kiszaladt az öltözőbe, és behozta a vízilópárnáját, amivel aludni szokott. A többire nem emlékszem, de minden ilyen vicces volt!

– Értem. Ez a halandzsabeszéd. Amikor csak úgy teszel, mintha beszélnél, de csak olyan szavakat mondasz, amiket te találsz ki, igazából nincsenek is.

– Nyufa! – nevetett Móni – vagyis igen. Halandzsa, ezt mondta Panni néni is. És azt is mondta, hogy nevezzük el kirgiburgunak, vagyis az oviban is, meg mi most itthon is kirgiburguul beszélünk! Mert mi magyarok vagyunk, és magyarul beszélünk, de ha azt játsszuk, hogy kirgiburguk vagyunk, akkor kirgiburguul beszélünk!

Közben hazajött apa. Hallották, ahogy benyit az előszobába, majd leveszi a cipőjét, szöszmötöl egy darabig, majd így kiált:

– Megjöttem! Hol vannak az én tündérekém?

Anya és Móni cinkosan összekacsintott, majd külön-külön válaszoltak.

– Ciborka buba! – kiáltotta anya az előszoba felé fordulva.

– Ciborka buba! – ismételte meg Móni, miközben anyára sandított.

– Mi történt a ciborkával meg az uborkával? – kérdezte apa a szobába benyitva.

– Nyima nyumi, dabalgó – válaszolta anya.

- Tessék? – hökkent meg apa.
- Nyufa, nyufa, ciborka! – mondta Móni.
- Mi történt? Nem értem egészen pontosan... – bizonytalanodott el apa.
- Csimcsala csumbi – kezdte a magyarázatot anya.
- Nyufa, nyufa, pitty pice mice – folytatta Móni –, csamabama pipikükük bibibobo – fejezte be nyomatékosan.
- Ti milyen nyelven beszéltek? – kérdezte ekkor apa.
- Kirgiburguul! – vágta rá egyszerre anya és Móni.
- Talán inkább kerge birkául – nevetett apa.
- Kerge birkául?! Hihhi, apa, milyen vicces vagy! – kacagott Móni.
- Jé, tudsz magyarul is? – mókázott apa. – És azt tudod-e, hogy nem csak magyarul meg kerge birkául lehet beszélni?
- Tényleg, apa, hogyan lehet még beszélni? Mert én csak azt tudom, hogy magyarul meg angolul, no meg halandzsául,
- meg még például kerge birkául – kuncogta –, de igazából még hogyan?
- Még nagyon sokféleképpen. Minden országban másként beszélnek az ott élő emberek, sőt néha ugyanabban az országban is többféleképpen beszélnek, azaz többféle nyelvet is használnak.
- És akkor hogyan értik meg egymást? – firtatta tovább a témát Móni.
- Általában megértik, mert ha közel élnek egymáshoz, például ugyanabban az országban, gyakran hallják egymás
- másféle beszédét, és bizonyos együtt töltött idő után már sok mindent megtanulnak, megértenek belőle. Például amikor vonaton utaznak együtt, vagy a piacokon vásárolnak, vagy ugyanazon a helyen nyaralnak. De talán olyan is van, hogy egyáltalán nem, vagy csak alig értik egymást a közel lakó, de más nyelvet beszélő emberek.
- És akkor megtanulják azt a másikféle beszédet, mint az iskolások az angolt?

– Igen. Ha érteni akarják, akkor meg kell tanulniuk. De néha az is megtörténik, hogy egy-egy szó átkerül az egyikféle nyelvből a másikfélebe, vagy hasonlónak válik a másik nyelv szavához, vagyis egy kicsit átalakul, de még mindig ugyanazt jelenti. Persze csak olyan esetekben, amikor a más nyelvet beszélők közel élnek egymáshoz.

– És az egymástól messzi országokban azért beszélnek más nyelven, mert nem ugyanazon a piacon vásárolnak, és nem utaznak ugyanazon a vonaton? És nem tudnak átmenni a szavak? És mert sosem hallják egymást beszélni?

– Igen, úgy valahogy.

– És a más országokban lakók mennyire messze laknak egymástól? Ez hogy van? És honnan lehet tudni, hogy melyik országnak hol van vége?

– Minden országnak vannak határai. Országhatárok. Ezek képzeletbeli vonalak, amelyek elválasztják a két szomszédos országot egymástól. Hozd csak ide azt a nagy kék könyvet! Megmutatom benne! Az van ráírva: VILÁGATLASZ – azt már el is tudod olvasni, mert csupa nagybetűvel nyomtatták a címét.

Móni kikereste a könyvespolcon a nagy, kék könyvet, és sikeresen kiböngészte a borítóján a betűket is. Apa fellapozta az atlaszt Magyarország térképénél, és megmutatta Móninak a piros vonallal rajzolt országhatárt.

– Látod, ez itt a mi országunk, Magyarország, itt élünk mi, magyarok, akik magyarul beszélünk. Ez meg itt, a piros határvonalon túl: Románia, ahol a románok élnek, és ők... de inkább te mondd meg, hátha ki tudod találni, hogyan is beszélnek!

– Ha románok, akkor... románul? – kérdezte Móni.

– Igen, ügyes vagy, eltaláltad.

– Itt pedig Oroszország kezdődik, ahol az oroszok élnek, akik...

– Oroszul beszélnek! – vágta rá immár gondolkodás nélkül Móni. – És az országhatárok, ezek a vonalak milyen nagyok?

– Keskenyek, nem szélesek, viszont hosszúak. Körbekerítik az országokat, mint a kerteket a kerítések. Csak ezek nem igazi kerítések, hanem csak képzeletbeliek. Van úgy, hogy egy folyó egyik partján még az egyik ország, a túloldalon pedig már a másik ország van. Vagy egy erdőn keresztül halad ez a határvonal. De olyan is lehet, hogy egy utca egyik oldalán még az egyik

ország van, az utca másik oldalán meg, mondjuk, nagy mező, de az már a másik országhoz tartozik.

– De furcsa... – mélázott a kislány. – És az hogyan lett úgy, hogy mindenki másféle szavakat használ a másféle országokban? Mert például, azt tudom, hogy az igen angolul „jesz”, mert ezt már sokszor hallottam, csak azt nem értem, hogyan lett az „igen” -ből „jesz”, mire odabandukolt... Nagyon messze van az az ország, ahol angolul beszélnek?

– Az az ország Anglia, nézd csak, itt van a térképen – lapozott apa Anglia térképéhez az atlaszban –, itt élnek az angolok, akik angolul beszélnek. Igen, eléggé messze van. De nem azért jelenti náluk az igent a yes, mert soká ért oda, és közben esetleg valahogy megváltozott, mert-hogy oda sem ért. Ugyanis el sem indult. Leült szépen, kényelmesen hátradőlt, keresztbe fonta a karját, lóbálta a lábát, és nem ment sehová. Itt maradt Magyarországon. De nem csak ő, hanem az összes többi magyar szó is. Legfeljebb a szomszédos, a közvetlenül mellettünk lévő országokba sétált át, de ott sem messzire. Mint ahogy onnan is csak kevés szó bandukolt át ide hozzánk...

– Jaj, apa, te mindig viccelsz! – vigyorgott Móni.

– Nem is mindig – válaszolta apa elváltoztatott, nyekergős hangon, szemét körbeforgatva, orrát húzgálva, kezét a füle mögé téve, úgy mozgatva, mint holmi számárfüleket –; nézd, most is milyen komoly vagyok! – nyekeregte.

– Jaj, apa! Megint bolondozol! – vigyorogta Móni apához még közelebb férközve, fejét apa vállára hajtva.

– Az angolok mindig is így mondták az igent – folytatta komolyra váltva a szót apa.

– És nem is tudják, hogy a „jesz” az igen?

– Dehogynem. Náluk az jelenti az igent. És azok az angolok, akik tudnak magyarul, azt is tudják, hogy magyarul az igen szó jelenti ugyanazt, mint náluk a „yes” szó.

– Jó, értem, de még hogyan lehet beszélni?

– Például németül, franciául, olaszul, görögül, kínaiul, és még nagyon sok más nyelven.

– Mennyire sok nyelven? Tíz? Száz? Mennyiféle beszélés van?

– Nem tudom pontosan, de sok-sok százféle beszélés, azaz nyelv létezik. Sőt, úgy gondolom, sok-sok ezer. De ha a pontos számra vagy kíváncsi, rákereshetünk az interneten – ami magyarul világháló...

– Igen, légy szíves, keressük meg az interneten, vagyis a világhálón, nagyon is kíváncsi vagyok, ez olyan izgalmas!

Apa bekapcsolta a számítógépet, beütötte a keresőbe a megfelelő címszót, és már olvasta is Móninak, amit ott talált.

– Jól sejtettem: sok ezer, nagyjából hatezerféle olyan nyelv van, amit nagyon sok ember beszél. De ha azokat a nyelveket is beleszámolják a tudósok, amelyeket csak kevés ember beszél, akkor húszezer körül van az ismert nyelvek száma.

– Húúú, az nagyon sok, ugye?

– Nyufa – vágta rá apa.

– Hihihí, te is tudsz kirgiburguul? – kacagott Móni.

– Kerge birkául – pontosított apa, aztán még jó sokáig nézegették az atlaszban a különböző országokat, ujjukkal követték a határvonalakat, és megnevezték az ott élők nyelvét. Észre sem vették, hogy elrepült a délután.

– Tyalifa ugg ugg! Csipa csupa! – nyitott be anya a szobába, aki azóta már elkészítette a vacsorát.

– Jibibi jobobó, csaff, csaff, pice flux! – állt fel nevetve Móni az atlasz mellől, és apával együtt elindult a konyhába vacsorázni.

AMERIKA FELFEDEZÉSE

Réges-régen, amikor nem voltak még tehervonatok, kamionok és repülők, a kereskedők hajókkal szállítottak árut egyik földrésről a másikra.

A megszokott kereskedelmi útvonalak azonban egy idő után nagyon zsúfolttá váltak.

Egy fiatalember, akit Kolumbusz Kristófnak hívtak gondolt egyet és azt mondta, ő keres egy rövidebb, egyszerűbb útvonalat, és mivel a Föld gömb alakú, így biztosan a másik irányba indulva is ugyanoda fog jutni, csak sokkal gyorsabban, mert el tudja kerülni a tömeget. A királynak tetszett Kolumbusz ötlete, hajót és legénységet adott neki és az ifjú Kolumbusz elindult szerencsét próbálni a másik, általa kigondolt útvonalon. Egy nagyon hosszú utazás vette kezdetét az óceánon...

Amikor végre partot értek, Kolumbusz azt gondolta, elérte tervezett úticélját, Indiát, azonban fogalma sem volt arról, hogy nem oda érkezett, hanem egy egészen új földrészt talált, ahol korábban európai ember még nem járt.

Nem sokkal az után, hogy Kolumbusz és legénysége partot értek, különös emberekkel találkoztak, akik rojtos bőr ruhákat viseltek, sátrakban laktak és különös ételeket fogyasztottak. Mivel Kolumbusz úgy hitte, hogy Indiába érkezett, ezért az itt lakó különös népet az ország nevéhez hasonlóan, Indiánoknak nevezte el. Ott tartózkodásuk alatt a tengerész és csapata is megkóstolta az ottani ételeket, így ismerték meg pl. a krumplit, paradicsomot, és a kukoricát. Mindezek újdonságok voltak számukra, mert ezeket az ételeket Európában eddig nem ismerték.

„Kolumbusz összesen négyszer hajózott az új világ partjaihoz, és minden alkalommal új, általa felfedezett területek jelentek meg a térképen.” Útjairól hazatérve sokat mesélt az új világról. Az európaiak kezdetben úgy gondolták, hogy sok aranyat és ezüstöt találnak majd ott, hamarosan azonban kiderült, hogy másfajta kincseket is lelhetnek itt. A kukoricán, a paradicsomon és a burgonyán túl, megismerték pl. a vaníliát, az ananászt és a kakababot, amiből kakaó készül. Ezek a ma már alapvetőnek számító élelmiszerek ugyanis mind az új földrésről terjedtek el világszerte. Az első burgonya szállítmány például Kolumbiából érkezett Európába, amit az indiánok termesztettek először. A dohány termesztése és az egészségre káros dohányzás szokása is ekkor kezdődött Európában.” Az indiánok azonban nem dohányzásra, hanem fogkezelésre használták abban az időben a dohány levelét.

Kolumbusz történeteinek hallatán egy nap egy Amerigo Vespucci nevű legény is úgy határozott, hogy megnézni a Kolumbusz által oly sokat emlegetett új világot. Ő azonban akkorra már

tudta, hogy Kolumbusz nem Indiába érkezett annak idején, hanem egy teljesen új, eddig ismeretlen földrészre.

És mivel a mondás úgy tartja, hogy: „Ki, mit talál, övé...!” Így az európai emberek szép lassan el is kezdték birtokba venni az új földet, és mivel Amerigo Vespucci volt az első, aki felismerte, hogy ez egy új földrész, így az új világ az AMERIKA nevet kapta (Amerigo neve után).

Az új földrész felfedezését követően egyre többen utaztak át hajóval az Atlanti-óceánon, hogy Amerikában telepedjenek le és ott kezdjenek új életet. Házakat, városokat építettek. Egy valamit azonban nem vettek figyelembe...! Hogy Amerika földjén nem csak növények és állatok éltek, hanem emberek is laktak még Kolumbusz első megérkezése előtt is. Ők voltak az Indiánok, akik az európai emberekkel ellentétben nem házakban, hanem sátrakban laktak, és nem kereskedtek, hanem vadászó, halászó, gyűjtögető életmódot folytattak és nagyon tisztelték az őket körülvevő természetet. Az európai emberek beköltözésükkel azonban egyre kisebb teret hagytak meg az őslakó Indiánoknak. (Ami nem volt szép dolog!)

Ahogy telt, múlt az idő, már nem csak az európai kontinensről, hanem a világ minden tájáról érkeztek Amerikába emberek szerencsét próbálni. És mivel mindenki vitte a saját kultúráját, szokásait, népének anyanyelvét, ebből időnként konfliktusok alakultak ki a népek között.

A hosszú idők során azonban szép lassan összezsizsolódtak és megtanultak egymás mellett élni, mind az őslakó Indiánokkal, mind pedig a különböző országokból érkezőkkel.

Amerika tehát szép lassan fejlődni kezdett. Kezdetben falvak, városok, majd később államok, országok alakultak és napjainkra az egyik legsokszínűbb kontinens lett a világon.

De most lépünk előre a történetbe,

S evezünk (vissza) jelenkori vizekre!

Hogy hogy zajlik az élet a jelenbe?

Kiderül a következő fejezetbe.

Hajónk ugyan nincs, hogy az óceánt átszeljük,

Amerikával a kapcsolatot azonban felvesszük!

Hogy hogyan, s miként? Senki se tudja...

Ez legyen a holnapi nap kalandja!

3. számú melléklet: Fényképek

Török délután: prezentáció és török néptánc

Boszporusz

„Five little ducks” c. dal eljátszása

Amerika felfedezése mesével

Indiános szerepjáték

Indiános szerepjáték

Videócsvevés Amerikába

Albán kislány tánca magyar kislávval

Albán burek kóstolása

Videóüzenet Romániába

Játék a repülőgéppel

Országok jellegzetességeinek rajzolása kooperatív csoportmunkában

Projekt produktumai:

Országzászlók

Országzászlók Duplóból

Boszporusz-híd

Festett zászlók

Kooperatív országrajzok

Kincskereső térképek

Repülőgép Java építőből

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Dr. Gyeneseiné Kaszás Hajnalka, a Kaposvári Fésűs Éva Központi Óvoda vezetője hozzájárulok, hogy Balogh Mónika, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem hallgatója szakdolgozatának kutatómunkáját az „Interkulturális nevelés az óvodában” témában intézményünkben végezze.

Kelt: Kaposvár, 2023. január. 4.

Dr. Gyeneseiné Kaszás Hajnalka

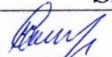
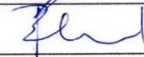
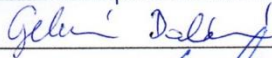
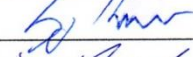
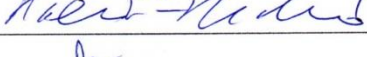

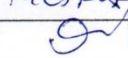

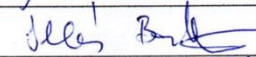
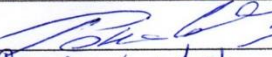
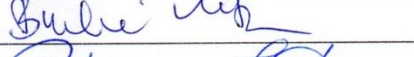
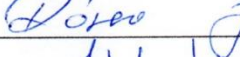

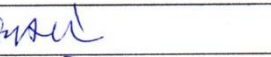

alíírás

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Hozzájárulok, hogy Balogh Mónika a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem hallgatója a gyermekemről készült fotókat „Interkulturális nevelés az óvodában” témakörében írt szakdolgozatában felhasználhatja.

Kelt: Kaposvár, 2023. április 21.

Gyermek neve	Szülő aláírása
Cena Laura	
Fegyver Samu	
Gelencsér Levente Bence	
Gyenesei Nelli	
Halász Róbert	
Horváth Mira Barbara	
Kadarkuti Fábían	
Karaören Erdil Pamir	
Kékesi Andor Botond	
Lepenye Anna Luca	
Mester Gergő	
Nagy Dominik Gergő	
Patai Emma	
Pogány Zoé	
Ponekker Odett	
Rovó Botond Ákos	
Rózsa Szofi	
Schmidt Ádám	
Szeifert Bertalan	
Temesi Réka	
Tóth Emma Zselyke	
Troll Ajsa	
Trujillo Lorena Jocelyn	
Varga Emma	

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Balogh Mónika
A Hallgató Neptun kódja: QL7FCX
A dolgozat címe: Interkulturális óvodai projekt kipróbálása és bemutatása
A megjelenés éve: 2023.
A konzulens tanszék neve: Neveléstudományi Intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023. 04. 24.

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Alulírott Balogh Mónika, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvári Campus, Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Szakdolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. 04. 24.

Balogh Mónika
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Szakdolgozatot záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. 04. 24.

Beatrix Fekete
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Interkulturális óvodai projekt kipróbálása és bemutatása

Balogh Mónika

Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga, szakirányú továbbképzés, levelező
Neveléstudományi Intézet

Belső témavezető: Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea, egyetemi docens, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus

A multikulturális társadalmak egyre inkább életünk részévé válnak, amire a pedagógiának is reagálnia kell. Jelen dolgozat témáját is ez a jelenség hívta életre. A vizsgálat módszere projekt bemutatás, típusa leíró, magyarázó elemzés, amely gyakorlati megfigyeléseken alapszik. Célja tapasztalatszerzés, ismerkedés a multikulturális nevelés alapjaival, továbbá a szakmai továbbfejlődés.

A kisgyermek még nincsenek tele előítéletekkel, ebben a korban nagyon jól formálhatóak. Ehhez a szemléletformáláshoz nyújt kiváló lehetőséget a projektmódszer, amely komplex módon képes fejleszteni a gyermekek képességeit, készségeit, gyarapítani tudásukat.

A pedagógusnak kulcsfontosságú szerepe van abban, hogy az interkulturális projekt sikeres legyen. A hagyományos pedagógus szerepet felváltja az úgynevezett facilitátor szerepkör, aki nem egy kész tudást közvetít, hanem a háttérből irányít, szükség esetén segítséget nyújt az önálló tapasztalatszerzéshez.

Jelen projekt is bizonyítja, hogy a projektmódszer valóban alkalmas a hátránykompenzációra, az integráció elősegítésére. A projekt sokféle tevékenységet kínál, ez által minden gyermek megtalálhatja a maga érdeklődési körének megfelelőt, ami segít fenntartani belső motivációját, érdeklődését, elősegítve mindezzel a fejlődését.

Összességében a projekt rendkívül sikeres volt. A mindennapok oldott, vidám légkörben teltek, a különböző nemzetiségű gyermekek közelebb kerültek egymáshoz, ráadásul nem mindennapi élményekkel gazdagodtak.

A külföldi gyermekek integrálása elsőre nehéz feladatnak tűnhet. Azonban, ha sikerül megtalálnunk a megfelelő módszert, az interkulturális nevelés rengeteg pozitív dolgot és életre szóló élményeket kínál gyermeknek és felnőttek egyaránt.